

Vysoká škola ekonomická v Praze
Národohospodářská fakulta

Hlavní specializace: Regionální studia

**KOMPARACE OPERAČNÍCH PROGRAMŮ
PŘESHraniční spolupráce:
ČESKÁ REPUBLIKA – POLSKÁ REPUBLIKA
A ČESKÁ REPUBLIKA – SVOBODNÝ STÁT SASKO**

diplomová práce

Autor: Bc. Lucie Strnadová

Vedoucí práce: Ing. Josef Žid

Rok: 2010

Prohlašuji na svou čest, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

.....

Jméno

V Praze dne 21. srpna 2010

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Josefu Židovi za odborné vedení mé diplomové práce, podnětné připomínky, náměty a cenné rady. Také bych mu chtěla poděkovat za ochotu, vstřícnost a nasazení, se kterými se mi věnoval při konzultacích k této práci. Nemalý dík patří rovněž ostatním přednášejícím předmětu „Přeshraniční spolupráce a euroregiony“ v čele s RNDr. Jiřím Horáčkem, kteří nám věnovali svůj čas a snažili se nám předat své odborné znalosti a zkušenosti.

ANOTACE

Práce začíná pohledem do historie přeshraniční spolupráce, dále se její pozornost soustřeďuje na vývoj přeshraniční spolupráce v Evropě a na podporu přeshraniční spolupráce z Evropské unie. V neposlední řadě se pak tato práce věnuje přeshraniční spolupráci v České republice.

Práce jako taková je zaměřena na porovnání operačních programů přeshraniční spolupráce, a to programů Česká republika – Polská republika a Česká republika – Svobodný stát Sasko z hlediska administrativních a obsahových parametrů. Administrativní a obsahové parametry jsou porovnávány v rámci současného programovacího období, tedy programovacího období 2007 – 2013.

Tato práce si klade za cíl popsat nastavení administrativních a obsahových parametrů v obou operačních programech přeshraniční spolupráce a zjistit, v rámci kterého z operačních programů přeshraniční spolupráce jsou zmíněné parametry nastaveny lépe.

Klíčová slova: příhraniční regiony, přeshraniční spolupráce, Cíl 3

ANNOTATION

This paper begins with looking into the history of cross-border cooperation. It also includes a preview of the development of cross-border cooperation in Europe and a promotion of cross-border cooperation in the European Union. Subsequently, there is a view of cross-border cooperation in the Czech Republic in the paper.

The paper itself is focused on a comparison of cross-border operational cooperation programs, The Czech Republic – The Republic of Poland and The Czech Republic – The Free State of Saxony, in terms of administrative and content parameters. Administrative and content parameters are compared in the new programming period, i.e. the programming period 2007 – 2013.

This paper aims to describe the set of administrative and content parameters in both programs and identify the cross-border cooperation operational program with better defined parameters.

Key words: border regions, cross-border cooperation, objective 3

JEL klasifikace (JEL Classification): R000, R580, R590

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autorka práce: Bc. Lucie Strnadová
Studijní program: Ekonomie a hospodářská správa
Obor: Regionální studia

Název tématu: **KOMPARACE OPERAČNÍCH PROGRAMŮ PŘESHraniČNÍ
SPOLUPRÁCE: ČESKÁ REPUBLIKA - POLSKÁ REPUBLIKA
A ČESKÁ REPUBLIKA - SVOBODNÝ STÁT SASKO**

Rozsah práce: 60 - 80 stran

Zásady pro vypracování:

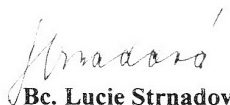
1. Práce začíná pohledem do historie přeshraniční spolupráce, dále obsahuje náhled na vývoj přeshraniční spolupráce v Evropě, na první euroregiony a na podporu přeshraniční spolupráce z Evropské unie. Následně pak také pohled na přeshraniční spolupráci v České republice.
Práce jako taková je zaměřena na porovnání operačních programů přeshraniční spolupráce, a to programů Česká republika - Polská republika a Česká republika - Svobodný stát Sasko z hlediska administrativních a obsahových parametrů. Administrativní a obsahové parametry jsou porovnávány v rámci nového programovacího období, tedy programovacího období 2007 – 2013.
Tato práce si klade za cíl popsat nastavení administrativních a obsahových parametrů v obou operačních programech přeshraniční spolupráce a zjistit, v rámci kterého z operačních programů přeshraniční spolupráce jsou zmíněné parametry nastaveny lépe.

Seznam odborné literatury:

1. JEŘÁBEK, M. - DOKOUPIL, M. - HAVLÍČEK, T. a kol.: České pohraničí - Bariéra nebo prostor zprostředkování. 1. vydání. Praha: Academia, 2004. 296 str. ISBN 80-200-1051-3.
WOKOUN, R. - MALINOVSKÝ, J. - DAMBORSKÝ, M. - BLAŽEK, J. a kol.: Regionální rozvoj
2. (Východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování). 1. vydání. Praha: Linde, 2008. 475 str. ISBN 978-80-7201-699-0.
3. WOKOUN, R.: Regionální a strukturální politika Evropské unie: obecná východiska, implementace a monitorování. 1. vydání. Praha: Oeconomica, 2004. 78 str. ISBN 80-245-0734-X.

Datum zadání diplomové práce: **leden 2010**

Termín odevzdání diplomové práce: **květen 2010**

Bc. Lucie Strnadová
řešitelka

prof. RNDr. René Wokoun, CSc.
vedoucí ústavu

Ing. Josef Žid
vedoucí práce

doc. Ing. Jiří Schwarz, CSc.
děkan NF VŠE

Obsah

Seznam tabulek.....	9
Seznam obrázků.....	9
Seznam příloh	10
Úvod.....	11
1. Přeshraniční spolupráce v Evropě.....	14
1.1 Evropa a přeshraniční spolupráce	14
1.1.1 Druhy regionální spolupráce.....	16
1.1.2 Historie přeshraniční spolupráce	18
1.2 Podpora přeshraniční spolupráce z Evropské unie.....	20
1.2.1 Phare	21
1.2.2 Programovací období 2000 – 2006.....	23
1.2.3 Programovací období 2007 – 2013.....	25
2. Přeshraniční spolupráce v České republice	27
2.1 Česká republika a přeshraniční spolupráce	27
2.1.1 Phare CBC a Česká republika.....	29
2.1.2 Iniciativa Interreg a Česká republika	32
2.1.3 Cíl 3 a Česká republika	35
2.2 Vztahy s Polskem.....	40
2.3 Vztahy se Svobodným státem Sasko.....	42
3. Komparace česko-polského OPPS a česko-saského OPPS	46
3.1 Operační programy přeshraniční spolupráce a jejich stručná charakteristika.....	46
3.1.1 OPPS Česká republika – Polská republika	46

3.1.2	OPPS Česká republika – Svobodný stát Sasko.....	48
3.2	Komparace operačních programů přeshraniční spolupráce	51
3.2.1	Správní struktury.....	51
3.2.2	Cíle a strategie	58
3.2.3	Procedury a kritéria výběru projektů	64
3.2.4	Monitorovací a hodnotící ukazatele.....	69
3.2.5	Shrnutí.....	73
3.3	Doporučení pro následující programovací období 2014 – 2020	78
	Závěr	83
	Literatura.....	86
	Internetové zdroje	87
	Ostatní zdroje	89
	Přílohy.....	92

Seznam tabulek

- [1] Tabulka č. 1: Alokace prostředků Phare CBC v letech 1994 – 1999
- [2] Tabulka č. 2: Program česko-saské spolupráce 2004 – 2006 v rámci Iniciativy Společenství Interreg IIIA
- [3] Tabulka č. 3: Program česko-saské spolupráce 2004 – 2006 v rámci Iniciativy Společenství Interreg IIIA
- [4] Tabulka č. 4: Srovnání implementační struktury česko-polského a česko-saského operačního programu
- [5] Tabulka č. 5: Přesun prostředků mezi prioritními osami v rámci česko-polského operačního programu
- [6] Tabulka č. 6: Návrh přesunu prostředků mezi prioritními osami v rámci česko-saského operačního programu
- [7] Tabulka č. 7: Schválené projekty ve srovnání s podanými projektovými žádostmi
- [8] Tabulka č. 8: Souhrnné hodnocení projektu v rámci česko-polského programu
- [9] Tabulka č. 9: Souhrnné hodnocení projektu v rámci česko-saského programu
- [10] Tabulka č. 10: Předpokládaný počet projektů v rámci česko-polského programu splňujících daný počet kritérií
- [11] Tabulka č. 11: Předpokládaný počet projektů v rámci česko-saského programu splňujících daný počet kritérií
- [12] Tabulka č. 12: Srovnání česko-polského a česko-saského programu z hlediska dosažených a vykázaných výsledků k 30. 6. 2010

Seznam obrázků

- [1] Obrázek č. 1: Oblasti Iniciativy Interreg v jednotlivých obdobích a jejich návaznost
- [2] Obrázek č. 2: Česká republika – programy přeshraniční spolupráce
- [3] Obrázek č. 3: Mapa česko-polského dotačního území

[4] Obrázek č. 4: Mapa česko-saského dotačního území

Seznam příloh

[1] Příloha č. 1: Přehled obsahové realizace prioritních os OPPS ČR – PR

[2] Příloha č. 2: Přehled obsahové realizace prioritních os OPPS ČR – Sasko

Úvod

Už dávno nejsme izolovanou zemí. Doba, kdy jsme byli odtrženi od zbytku světa mocenskými zájmy Sovětského svazu, už pominula. Je to více jak dvacet let, co padla železná opona, a my začali zjišťovat, o co všechno jsme v průběhu těch několika desítek let izolace přišli a co všechno jsme zameškali. Byla toho spousta, co jsme museli dohnat, abychom se začali alespoň přibližovat úrovni v západních zemích.

Touha po odstraňování bariér v podobě hranic a možnosti přeshraniční spolupráce se v Evropě objevila již krátce po 2. světové válce. Motivy byly jasné – touha najít způsob, jak zlepšit životní úroveň obyvatel, jak zajistit trvalý mír a jak odstranit bariéry, které lidi rozdělovaly. České republice a ostatním státům náležejícím do střední a východní Evropy bylo umožněno účastnit se přeshraniční spolupráce až po roce 1989, kdy došlo k otevření hranic.

Za necelých jednadvacet let jsme ušli pořádný kus cesty, přesto máme ještě dlouhou cestu před sebou. Po této cestě nás provází Evropská unie, jejímž jsme členem od května roku 2004. Vedla nás a pomáhala nám ale i v době, kdy tomu tak ještě nebylo.

Jednou z jejích politik je politika hospodářské a sociální soudržnosti, v rámci níž funguje i přeshraniční spolupráce. Evropská unie jejím prostřednictvím poskytuje pomoc evropským příhraničním regionům. Evropská unie je koordinátorem pomoci, určuje základní podmínky a tím vytváří jakýsi rámec. Umožňuje tak jednotlivým členským státům překonat bariéry v podobě hranic či zmírnit přirozené znevýhodnění periferních regionů.

Státy, které se pro tuto formu spolupráce rozhodnou, pak samy na základě provedených analýz určují své priority, definují vlastní cíle a strategie. Rámec pomoci, který se jim nabízí, přizpůsobují specifickým podmínkám a problémům regionů, jichž se to týká. To je v souladu s principem subsidiarity, kdy jsou problémy řešeny zdola, tedy na nejnížší možné úrovni, která má kompetenci rozhodovat.

Hranice jsou v dnešní době, v době evropské integrace, jizvou dějin. Jedním z cílů Evropské unie v rámci tohoto integračního procesu je zacelit jizvy, které hyzdí tvář Evropy, odstranit překážky a faktory, které rozdělují. Proto prostřednictvím programů přeshraniční spolupráce podporuje členské státy, aby navázaly tuto formu spolupráce, aby

se zapojily a samy na tomto poli vyvinuly úsilí. Je to přece hlavně v jejich vlastním zájmu, protože právě hraniční regiony jsou stavebními kameny a mosty v procesu evropského sjednocení. Jde v podstatě o řešení společných problémů společnými silami.

Tato práce je rozdělena do dvou hlavních částí. Úkolem teoretické části je seznámit čtenáře s historií přeshraniční spolupráce, a to jak v České republice, tak i v kontextu celé Evropy. Práce začíná pohledem do historie přeshraniční spolupráce, dále se její pozornost soustřeďuje na vývoj přeshraniční spolupráce v Evropě a na podporu přeshraniční spolupráce z Evropské unie. V neposlední řadě se pak tato práce věnuje přeshraniční spolupráci v České republice.

Druhá část práce je zaměřena na porovnání operačních programů přeshraniční spolupráce, a to programů Česká republika – Polská republika a Česká republika – Svobodný stát Sasko z hlediska administrativních a obsahových parametrů. Nejprve jsou oba operační programy stručně charakterizovány, následuje samotná komparace jednotlivých parametrů nastavených v rámci každého programu. Administrativní a obsahové parametry jsou porovnávány v rámci současného programovacího období, tedy programovacího období 2007 – 2013. Konkrétně jde o správní struktury, cíle a strategie, procedury a kritéria výběru projektů a monitorovací a hodnotící indikátory.

V teoretické části této práce je použita metoda popisu (deskripce). V praktické části je pak tato metoda zkombinována s analýzou, komparací a shrnutím.

Téma této práce jsem zvolila z důvodu jeho aktuálnosti. Vzhledem k neustále probíhajícímu procesu evropské integrace a stále častěji skloňované územní soudržnosti je téma evropské územní spolupráce více než aktuální. V současné době se nacházíme v polovině programovacího období 2007 – 2013. U probíhajících programů můžeme vidět už konkrétní výsledky a zároveň je to doba, kdy se rozhoduje o podobě a strukturách kohezní politiky v příštím programovacím období 2014 – 2020. Z toho důvodu se domnívám, že toto téma bude aktuální v nejbližší, ale také vzdálenější budoucnosti.

Z mého pohledu je územní spolupráce důležitou součástí obecné spolupráce na úrovni jednotlivých států, ale také jednotlivých regionů. Věnuje pozornost širokému spektru oblastí lidského života a pomáhá tak zvyšovat jeho kvalitu, přičemž důsledně využívá

principu subsidiarity, což znamená, že cílů přeshraniční spolupráce je dosahováno z co nejnižší možné úrovně rozhodování.

Cílem této práce je, na základě porovnání nastavení administrativních a obsahových parametrů v obou operačních programech přeshraniční spolupráce, zjistit, v rámci kterého z operačních programů přeshraniční spolupráce jsou zmíněné parametry nastaveny lépe. Na základě tohoto srovnání a získaných poznatků o programech budou formulována doporučení týkající se nastavení parametrů obou programů pro následující programovací období 2014 – 2020 s cílem přispět k efektivnějšímu nastavení implementačních struktur a tím konec konců i k efektivnějšímu systému implementace programů a jednotlivých projektů, což samozřejmě může mít velmi pozitivní vliv na zjednodušení jednotlivých administrativních úkonů, a to jak na úrovni řízení programů, tak samozřejmě především na projektové úrovni řízení projektů.

1. Přeshraniční spolupráce v Evropě

1.1 Evropa a přeshraniční spolupráce

Hranice jsou „jizvy dějin“. Těmito slovy začíná preambule Evropské charty hraničních a přeshraničních regionů (dále jen Charta). A právě přeshraniční spolupráce by měla pomáhat zmírňovat nevýhody hranic, překonávat okrajovou polohu hraničních oblastí a zlepšovat životní podmínky obyvatel.

Přeshraniční spolupráce je v Evropě, vzhledem k rozmanitosti problémů a šancí na obou stranách hranic, nepostradatelná. Pomáhá realizovat mezinárodně právní zásady v přeshraniční a regionální oblasti: spoluprací veřejnoprávních institucí pod úrovní státu a různých skupin obyvatelstva podporuje daleko přes hranice států mír, svobodu, jistotu a hájení lidských práv a také ochranu etnických a národnostních menšin. Podle Charty se tím hraniční regiony stávají stavebními kameny a mosty při procesu evropského sjednocení, při soužití evropského obyvatelstva a menšin.

Přeshraniční spolupráce by měla postihnout všechny oblasti běžného života, věnovat jim patřičnou pozornost a tím zlepšovat životní podmínky obyvatel. Jak se píše dále v textu Charty, to, co je pro obyvatele žijící dále od hranic často jen teorií, znamená pro občany, kteří žijí v hraniční oblasti, denní praktickou zkušenost.

Podle Kadeřábkové si jednotlivé příhraniční regiony zachovávají určitá specifika, která mají hlubší historické kořeny. Jsou to území, kde jsou patrné určité hospodářské, sociální a kulturní zvláštnosti. Tyto zvláštnosti pak ovlivňují dynamiku jejich vývoje. (Kadeřábková, 2005)

Mezi charakteristické vlastnosti příhraničních regionů lze zahrnout nižší osídlení, nižší hospodářský potenciál, regiony s prvky periferie, nevyhovující dopravní obslužnost, zpravidla vyšší nezaměstnanost, specifické typy nezákonné činnosti a celou řadu dalších. (Netolický, 2007)

Nižší osídlení má hned několik příčin. Buď to může být důsledek přírodních podmínek, dále mohou být příčinou obavy z přeshraničních konfliktů, důsledky politických rozhodnutí či dlouhodobě uzavřené hranice. Mnohdy to může být i kombinace některých

z uvedených faktorů. Dalším charakteristickým rysem těchto oblastí je nižší hospodářský potenciál, který může být například, stejně jako nižší osídlení, důsledkem přírodních podmínek. (Netolický, 2007)

Nepříznivé přírodní podmínky mají přímý a dalekosáhlý vliv na nižší osídlení v příhraničních oblastech. Hranici České republiky tvoří jen bariéry uměle vytvořené člověkem, ale především hory. Příhraniční hory formují přirozenou hranici naší země, což můžeme označit za její specifikum. V období středověku byly příhraniční hory považovány za výhodu. V rámci hradské soustavy byly budovány tzv. zemské brány – umělé průseky v příhraničních horách, které byly střeženy jako strategická místa. Na druhou stranu se tyto přirozené hranice mohly stát v případě vypuknutí válečného konfliktu pastí.

Další výše zmíněné příčiny nižšího osídlení nemají už tak ostré kontury jako právě přírodní podmínky. Přírodní podmínky však nemusí znamenat jen negativum. Příznivé přírodní podmínky mohou být faktorem podmiňujícím rozvoj cestovního ruchu. Právě nedotčená příroda v sobě skrývá velký potenciál, který lze při respektování zásad udržitelného rozvoje využít ku prospěchu celého regionu a potažmo i celého státu.

Lze spatřovat ještě další příčiny, které mohou významně ovlivnit osídlení v příhraničních oblastech. Regiony například nedisponují dostatečnou atraktivitou na to, aby přilákaly kapitál, a to jak domácí, tak i zahraniční. Tato neatraktivita se pak nepřímo odrazí v úbytku obyvatel v těchto regionech.

Další příčinou může být změna poptávky, která z dříve vzkvétajících regionů udělala regiony stagnující či upadající. Tato změna poptávky souvisela s otevřením hranic a přílivem levnějšího zboží ze zahraničí, kterému domácí průmysl v mnoha případech nebyl schopen konkurovat. I tento fakt se tedy negativně promítl do osídlení v takto strukturálně postižených regionech. Tyto regiony pak vykazovaly a stále vykazují vysokou míru emigrace.

Cílem přeshraniční spolupráce je proto odstraňování překážek a rozdělovacích faktorů v těchto regionech. Lidé žijící v pohraničních oblastech by měli mít srovnatelné možnosti s lidmi žijícími mimo periferní území, a to bez ohledů na tyto determinující faktory. Tato spolupráce překonávající bariéry v podobě hranic by těmto regionům měla pomoci odstranit handicap způsobený příhraniční polohou. Jen prostřednictvím spolupráce je

možné dosáhnout toho, aby ony „jizvy dějin“ co nejvíce vybledly. (Evropská charta hraničních a přeshraničních regionů, 1995)

Přeshraniční spolupráce je jednou z forem regionální spolupráce. *„Regionální spolupráci lze definovat jako společnou aktivitu regionálních aktérů, která primárně směřuje k oboustrannému rozvoji regionů, ve kterých aktéři působí. Sekundárně pak i k rozvoji aktérů samotných. Tato spolupráce může být realizována za součinnosti státu, nebo bez této součinnosti.“* (Dočkal, 2005) Dočkal na tomto místě dodává, že i v případě spolupráce bez součinnosti státu, by měl převažovat veřejný zájem nad soukromým.

Madridská úmluva (Madridská úmluva, 1980) pak nabízí tuto definici přeshraniční spolupráce: *„Z hlediska naplňování dané úmluvy se pod termínem přeshraniční spolupráce rozumí jakékoliv společně odsouhlasené akce, jejichž cílem je propagovat a podporovat dobré sousedské vztahy mezi územními společenstvími nebo úřady v pravomoci dvou nebo více smluvních stran, jakož i uzavírání jakýchkoliv dohod a smluv, které budou nezbytné pro dosažení uvedených cílů.“* V textu prvního odstavce Článku 2 Madridská úmluva ještě dodává, že přeshraniční spolupráce probíhá v rámci pravomocí jednotlivých územních společenství nebo úřadů, jež jsou stanoveny právními normami jednotlivých států, s tím, že zmiňovaná úmluva nemůže měnit rozsah a podstatu těchto pravomocí.

1.1.1 Druhy regionální spolupráce

Regionální spolupráci lze dělit pomocí různých kritérií. Pokud je za dělicí kritérium zvolena souvislost území, rozlišujeme přeshraniční a meziregionální spolupráci. S tímto členěním přišel Markus Perkmann. Do první skupiny zařadil kooperující regiony, které spolu vytvářejí souvislý geografický celek. Přeshraniční spolupráce patří podle Perkmanna k nejzajímavějším formám regionální kooperace. Do druhé skupiny pak patří ty, které souvislé území nevytvářejí. (Dočkal, 2005)

Dočkal toto členění shledává velice přehledné, nicméně z hlediska aplikačních možností dosti omezené.

Vzhledem k výše uvedenému je další kritérium vhodnější. Tím kritériem je funkce, resp. cíl dané regionální spolupráce. Z hlediska tohoto dělicího kritéria má regionální spolupráce integrační formu a neintegrační formu. Integrační forma podle Dočkala vychází z předpokladu, že společného cíle je lépe dosaženo prostřednictvím nadnárodně

koncipovaného tělesa. Typickým příkladem takového tělesa jsou euroregiony. Naproti tomu neintegrační formu reprezentuje nezávislost aktérů, kteří spolu spolupracují. Neintegrační forma je nazývána meziregionální spolupráce. Tato forma představuje tradiční způsob vytváření regionálních vazeb.

Fakt, že v rámci integrační formy dojde k vytvoření nadnárodně koncipovaného tělesa, dodává této spolupráci na významu.

Přeshraniční struktury ve střední a východní Evropě se od těch západoevropských v mnoha ohledech odlišují. Podle Dočkala (Dočkal, 2005) lze jmenovat tyto tři základní rozdíly:

- o způsob vzniku,
- o právní statut a legální kompetence a
- o jejich funkce.

Jako největší rozdíl mezi výše zmíněnými strukturami Dočkal spatřuje způsob jejich vzniku. Západoevropské struktury přeshraniční spolupráce vznikaly živelně. Teprve tehdy, když se začaly rozšiřovat, došlo k jejich regulaci. Naproti tomu obdobné struktury ve střední a východní Evropě vznikaly až na popud Evropské unie a její stimulace.

Dalším rozdílem je podle Dočkala právní statut a legální kompetence těchto struktur. Západoevropské struktury vycházejí z bilaterálních či trilaterálních mezinárodních smluv. Středoevropské a východoevropské struktury jsou oproti tomu založeny spíše na smluvních vztazích soukromoprávní povahy s tím, že případná mezinárodní smlouva jejich právní legitimitu ve většině případů neposiluje. Navíc Dočkal zmiňuje i to, že na rozdíl od západoevropských struktur, struktury v rámci střední a východní Evropy nezapojují volené regionální reprezentanty do institucionálních struktur.

Mezi rozdíly západoevropských struktur na jedné straně a středoevropských a východoevropských struktur na straně druhé lze zařadit také funkce těchto přeshraničních struktur. Zatímco přeshraniční struktury v západní Evropě se snaží obsáhnout celou škálu oblastí a mají značný oborový rozsah, středo a východoevropské struktury takový rozsah a hlavně ambice nemají. Orientují se spíše na měkké, čili neinvestiční, projekty kulturního

či vzdělávacího zaměření. Jak uvádí Dočkal, má to svůj původ v okolnostech vzniku těchto struktur.

Byla to právě Evropská unie a její stimulace v podobě programů, která dala vzniknout strukturám ve střední a východní Evropě. V případě programů Evropské unie šlo především o Phare CBC¹. Zaměření jednotlivých projektů pak vycházelo z nároků Evropské unie a z relativní jednoduchosti jejich realizace.

Na základě těchto základních rozdílů mezi strukturami v západní Evropě a strukturami ve střední a východní Evropě lze nazývat první skupinu tradičními strukturami a druhou účelovými příhraničními strukturami.

1.1.2 Historie přeshraniční spolupráce

Přeshraniční spolupráce má v Evropě, resp. mezi některými evropskými regiony sdílejícími společnou hranici, poměrně dlouhou tradici. V některých západoevropských státech² se tato možnost objevila až v 80. letech 20. století. Zemím střední a východní Evropy to bylo umožněno až po roce 1989.

Jak se píše v Praktickém průvodci pro přeshraniční spolupráci (Praktický průvodce, 2000), charakteristická pro Evropu není jenom společná historie a kultura, ale také množství hranic. Evropské kořeny sahají do středověku, nicméně až 19. a 20. století dalo vzniknout charakteristické struktuře evropských států. Některé hranice existují v nezměněné podobě po dlouhou dobu, některé vznikly nově.

Existují jisté výjimky, obecně ale lze říci, že se příhraniční oblasti vyvíjely spíše směrem k periferním, strukturálně slabým oblastem s omezeným dopravním spojením. Toto ještě podpořily přírodní bariéry. Jistou úlohu sehrály i politické ideologie a odlišné politiky na obou stranách společné hranice, v jejichž důsledku se ze státních hranic staly neproniknutelné bariéry mezi národními státy. To pak, samozřejmě, dané státy a jejich vzájemné vztahy ovlivnilo na dlouhou dobu.

---

¹ Tomuto předstupnímu nástroji budou v dalším textu věnovány samostatné kapitoly.

² Například Řecko, Španělsko a Portugalsko.

Touha po odstraňování hraničních bariér a možnosti přeshraniční spolupráce se objevila již krátce po 2. světové válce. Motivy byly jasné. Zástupci mnoha evropských příhraničních oblastí se sešli proto, aby našli způsob, jak zlepšit životní úroveň obyvatel, jak zajistit trvalý mír a jak odstranit bariéry, které lidi rozdělovaly.

Lidé z těchto oblastí měli snahu řešit svoje problémy v podobě negativního vlivu hranic. Záhy však zjistili, že na regionální či obecní úrovni a bez opory v zákoně toho dosáhnou jen velmi málo. V důsledku toho začaly na obou stranách hranic vznikat svazy, a to na základě příslušného práva dané země. Tyto svazy měly společné zájmy, šlo jim o optimalizaci přeshraniční spolupráce. Mnohdy se tyto svazy spojovaly do jednoho jediného. Jejich úsilí směřovalo k jedinému cíli, zlepšit kvalitu života na všech možných úrovních a ve všech možných oblastech.

Od roku 1960 se tyto svazy trvale orientovaly na zlepšení sociálně kulturní a ekonomické situace obyvatel příhraničních oblastí a na omezení či odstranění hraničních bariér. Od počátku 70. let uskutečňovaly svoji politiku ve stále větší míře, a to za podpory pracovního sdružení Evropských příhraničních regionů (AEBR), které vzniklo v roce 1971. AEBR navázalo spojení s mnoha evropskými institucemi a národními vládami. Přeshraniční spolupráce získávala na významu.

Díky různým opatřením ze strany Evropské unie byly hranice ve střední a východní Evropě stále volnější. AEBR se rozrůstalo o další členy a objevovaly se další a další možnosti spolupráce. Pokud měl proces integrace Evropy dále pokračovat, bylo nutné vytvořit speciální politiku, která by věnovala příhraničním regionům zvláštní pozornost.

Z počátku se tak dělo prostřednictvím regionální politiky Evropské unie, která je úzce spjata se vznikem Evropského fondu regionálního rozvoje (1975). Vzhledem k nutnosti zefektivnění realizace integračních cílů proběhla v roce 1988 první reforma regionální politiky, v rámci níž došlo ke vzniku tzv. strukturální politiky³. (Wokoun, 2008a)

Samozřejmě, že tuto politiku Evropské unie podporovaly i samotné státy, které nemohly nevidět, jak příznivě podporované regiony na poskytování podpory reagují.

---

³ Strukturální politika vznikla integrací regionální politiky s částí sociální a částí zemědělské politiky.

Ve střední a východní Evropě přeshraniční spolupráce vznikla a začala se rozvíjet až po pádu železné opony v roce 1989. I když došlo k otevření hranic, přeshraniční spolupráce se zprvu rozjížděla jen pomalu. Velkou roli v tom sehrála desetiletí izolace a za ta léta nastřádané předsudky, jejichž pouta lidé setřásali ještě dlouhou dobu poté.

1.2 Podpora přeshraniční spolupráce z Evropské unie

Přeshraniční spolupráce funguje v rámci Politiky hospodářské a sociální soudržnosti (HSS). Jde o pomoc poskytovanou Evropskou unií regionům. Jejím cílem je snížení rozdílů v hospodářské úrovni regionů a členských států unie. Tato pomoc vychází z principu hospodářské a sociální soudržnosti a zásady finanční solidarity, která představuje solidaritu vyspělejších států se státy zaostávajícími. Vznik přeshraniční spolupráce má úzkou souvislost se vznikem samotné Evropské unie a následně pak i s jejím rozšiřováním. (Wokoun, 2008a)

Tak, jak postupoval proces evropské integrace, rostla i důležitost politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Tehdejší členské státy zpočátku o koordinovanou regionální politiku nejevily velký zájem, a to vzhledem k tomu, že v té době ještě disparity mezi jednotlivými regiony v členských státech nebyly natolik výrazné, aby je bylo nutné koordinovaně a společnými silami řešit na nadnárodní úrovni. To se změnilo v souvislosti s rozšířením Evropského společenství o Velkou Británii, Irsko a Dánsko v roce 1973. Právě Velká Británie se nejvíc zasadila o řešení regionální politiky na evropské úrovni a je považována za její kolébku.

S dalším rozšiřováním ES a s prohlubováním disparit mezi jednotlivými členskými zeměmi a regiony v členských zemích tlak na posílení regionální politiky dále vzrůstal. Vznikaly nástroje, jejichž prostřednictvím se Společenství snažilo snižovat nerovnoměrný vývoj jednotlivých regionů.

V průběhu času bylo nutné vytvářet další a další nástroje a reformovat ty stávající. Důležitým mezníkem se stal rok 1989, který dal vzniknout politice soudržnosti jako samostatné politice disponující třemi nástroji – Evropským fondem regionálního rozvoje (ERDF), Evropským sociálním fondem (ESF) a Evropským zemědělským podpůrným a záručním fondem (EAGGF). Zde je třeba dodat, že poslední zmíněný fond se dělil na dvě

části, a to, jak z názvu vyplývá, na část záruční a část podpůrnou. Součástí strukturálních fondů byla pouze část podpůrná.

Evropská unie se pořád rozšiřuje, což s sebou přináší změny a nutnost neustále přizpůsobovat podmínky novým a novým členům unie. Tyto změny je pak nutné promítnout i do definovaných cílů a priorit v rámci jednotlivých programovacích období.

Evropská unie poskytuje pomoc prostřednictvím nástrojů. Hlavním nástrojem pro podporu politiky hospodářské a sociální soudržnosti a regionální politiky jsou strukturální fondy Evropské unie a také Kohezní fond. Právě prostřednictvím těchto fondů, rozvojových programů a projektů se Evropská unie snaží dosáhnout vytyčených cílů v rámci daného programovacího období.

Evropská unie podporuje územní spolupráci již od roku 1990, a to finančně prostřednictvím iniciativ, programů a konkrétních projektů. V tomto roce byla vyhlášena Iniciativa Společenství Interreg, v rámci níž šlo o podporu přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce za účelem harmonického, vyváženého a udržitelného rozvoje Společenství jako celku. Dalším programem, který se věnoval podpoře přeshraniční spolupráce, byl program Phare CBC, který se zaměřil na regiony zemí ve střední Evropě (kandidátské země EU).

Kromě těchto výše zmíněných nástrojů existovaly ještě další, které podporovaly přeshraniční spolupráci. Na rozdíl od Iniciativy Interreg a Phare CBC nebyly tak rozvinuté. Do této skupiny patřily program Phare CREDO, projekty Tacis CBC, MEDA nebo CARDS. (Praktický průvodce, 2000)

1.2.1 Phare

Program Phare vznikl v roce 1989 jako reakce na převratné politické změny, které se tehdy odehrály ve středoevropských a východoevropských zemích. Prostřednictvím tohoto programu byla poskytnuta nenávratná hospodářská pomoc Maďarsku a Polsku. Odtud také pochází název programu⁴.

---

⁴ Phare - Poland and Hungary: Aid for the Restructuring of Economies, v českém překladu Pomoc Polsku a Maďarsku při restrukturalizaci hospodářství.

Původně měl program Phare podporovat ekonomickou restrukturalizaci a politické změny v obou jmenovaných zemích. Postupně byl však rozšířen. Z původních dvou zemí se Phare postupně rozrostlo o 13 států – Albánii, Bosnu a Hercegovinu, Bulharsko, Českou republiku, Estonsko, bývalou Jugoslávskou republiku Makedonii, Maďarsko, Litvu, Lotyšsko, Polsko, Rumunsko, Slovensko a Slovinsko. (MFČR, 2010)

Původní okruh pomoci se rozšířil ze dvou států na třináct. S postupem času a změnami se měnil také rozsah a náplň jednotlivých programů v rámci Phare. Po reformě v roce 1997, v rámci které došlo ke změně systému poskytování finanční a technické pomoci, se původně uplatňovaný přístup přeorientoval na přípravu kandidátských zemí⁵ na členství v Evropské unii. Tato příprava na vstup do Evropské unie probíhala ve dvou rovinách. První z nich byla příprava na přijímání prostředků ze strukturálních fondů EU v jednotlivých regionech, druhá pak představovala související institucionální přípravu. (Fondy EU, 2010a)

Konkrétní podporu přeshraniční spolupráce v rámci Phare představoval program Phare CBC (Cross Border Cooperation), který byl zahájen v roce 1994. Tato odnož programu Phare podporovala přeshraniční spolupráci mezi regiony⁶ v zemích střední Evropy a Evropské unie.

Programy v rámci Phare CBC podporovaly zejména rozvoj infrastruktury a hospodářský rozvoj. V období let 1994 – 1999 zahrnovaly 15 státních hranic a alokované prostředky na jednotlivé programy Phare svým objemem dokonce přesáhly obdobné programy Iniciativy Interreg IIA. (Praktický průvodce, 2000)

Phare CBC vznikl jako protějšek Iniciativy Interreg. Jeho cílem bylo podporovat spolupráci přeshraničních regionů v zemích střední a východní Evropy se sousedícími regiony zemí EU, podporovat samotné přístupující země a pomoci jim překonat specifické problémy, se kterými se potýkaly. Dále podporoval vznik a rozvoj sítí spolupráce na obou stranách hranic, přičemž se měl postarat o propojení s rozsáhlejšími sítěmi Společenství.

---

⁵ Česká republika podala oficiální žádost o vstup do Evropské unie v roce 1996.

⁶ Jednalo se o ty regiony států střední Evropy, které měly společné hranice se členskými státy Evropské unie.

Rozdíly, které se objevily mezi Phare CBC a Iniciativou Interreg, vedly k nutnosti koordinace přeshraničních programů a činností spadajících pod tyto dva nástroje EU a později k opakovaným žádostem příhraničních regionů a AEHR⁷ o přiblížení obou iniciativ ve smyslu nastavených pravidel. Zmíněné změny se týkaly například rozdílného nastavení zajištění finančních příspěvků, schvalování programů Evropskou komisí nebo různých omezení či neomezení. Evropská komise vše přehodnotila a připravila změny, které přiblížily Phare k Iniciativě Interreg. Tyto změny vešly v platnost v roce 2001. (Praktický průvodce, 2000)

1.2.2 Programovací období 2000 – 2006

Pro toto období byly formulovány a schváleny tři cíle. První dva měly regionální rozměr, třetí pak plošný rozměr. Cíl 1 sloužil k podpoře zaostávajících regionů, Cíl 2 k podpoře regionů se strukturálními problémy a Cíl 3 podporoval vzdělávání a zaměstnanost.

V průběhu vývoje regionální a strukturální politiky je možné sledovat snahu Evropské unie o snižování počtu priorit. Pro období 1989 – 1993 bylo stanoveno celkem pět cílů s tím, že pátý cíl se členil na dva obsahově rozdílné cíle (5a a 5b). Předmětem regionální politiky byly konkrétně cíle č. 1, 2 a 5b. Jelikož se tyto cíle osvědčily, převzalo je následující období (1994 – 1999) beze změny. Po vstupu Švédska a Finska v roce 1995 byl přidán další, šestý cíl, a to Rozvoj a strukturální změny regionů s extrémně nízkou hustotou zalidnění.

V tomto programovacím období 2000 – 2006 byl zaveden Interreg IIIA, který se svou náplní přeshraniční spolupráce navazoval na Interreg I a Interreg IIA. Tato oblast představovala 67 % prostředků rozpočtu na iniciativy Interreg. Další dvě oblasti, tedy nadnárodní spolupráce (Interreg IIIB) a meziregionální spolupráce (Interreg IIIC), navázaly na Interreg IIC. V rámci nadnárodní spolupráce bylo čerpáno 27 % prostředků rozpočtu, meziregionální spolupráce představovala 6 % z prostředků rozpočtu určených na toto období. (Horáček, 2009)

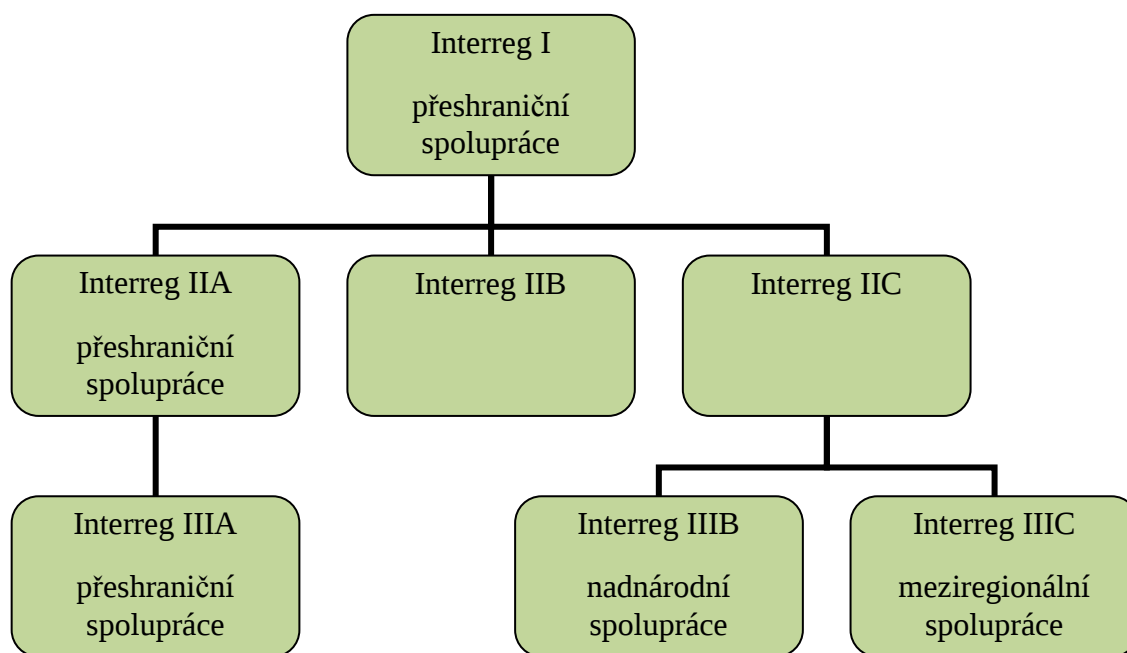
⁷ Sdružení evropských příhraničních regionů.

Iniciativa Interreg jako taková byla ustanovena v roce 1990. Interreg I pak proběhl v období let 1991 – 1993. V tomto prvním období bylo schváleno 31 operačních programů týkajících se přeshraniční spolupráce. (Horáček, 2009)

Iniciativa Interreg I se velice osvědčila, a proto byla v následujícím období 1994 - 1999 ještě rozšířena. Interreg II obsahoval 3 oblasti. Na Interreg I přímo navázala Iniciativa Interreg IIA, která se i nadále věnovala přeshraniční spolupráci. Vedle přeshraniční spolupráce (Interreg IIA) byla zavedena možnost dokončení výstavby vybraných energetických sítí (Interreg IIB) a také nadnárodní činnosti v prostorovém plánování (Interreg IIC). Toto období zaznamenalo nárůst počtu podaných a schválených operačních programů (59 operačních programů), a to nejen z důvodu delšího období. V roce 1995 došlo k dalšímu rozšíření Evropské unie⁸, což mělo vliv na konečný počet operačních programů v tomto období. (Horáček, 2009)

Následující schéma podává ucelený přehled o Iniciativě Interreg a návaznost jednotlivých oblastí v rámci této Iniciativy.

Obrázek č. 1: Oblasti Iniciativy Interreg v jednotlivých obdobích a jejich návaznost

Zdroj: vlastní zpracování dle (Horáček, 2009)

⁸ V roce 1995 se staly členy Evropské unie tyto státy – Finsko, Švédsko a Rakousko.

1.2.3 Programovací období 2007 – 2013

Aktuální programovací období 2007 – 2013 obsahuje, stejně jako období předchozí, už jen tři cíle. Prvním z nich je Cíl 1 – Konvergence, který má podporovat růst a tvorbu pracovních míst v nejméně rozvinutých členských státech a jejich regionech. Tento cíl podporuje regiony s HDP na obyvatele nižším než je 75 % průměru Evropské unie, což je měřeno paritou kupní síly. Dále je tento cíl zaměřen na státy, jejichž HNP na obyvatele je nižší než 90 % průměru Společenství. Aktivita v rámci cíle „Konvergence“ jsou financovány z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF). Jeho podpora je zaměřena na modernizaci a diverzifikaci ekonomické struktury členských států a regionů, na rozšíření a zlepšení základní infrastruktury a na ochranu životního prostředí.

V rámci tohoto cíle může být poskytnuta podpora i z Evropského sociálního fondu (ESF) nebo z Fondu soudržnosti (FS) neboli Kohezního fondu (CF). Podpora ESF je zacílena na zlepšení kvality a schopnosti institucí trhu práce, vzdělávacích systémů a sociálních a ošetrovatelských služeb, na zvýšení investic do lidského kapitálu a v neposlední řadě na adaptaci veřejné správy a posílení administrativní kapacity národních a regionálních správ.

Obecným cílem Fondu soudržnosti je podpora hospodářské a sociální soudržnosti Evropské unie s tím, že tato podpora je zaměřena na ty členské státy, které mají HNP na obyvatele nižší než je 90 % průměru Společenství (měřeno paritou kupní síly). Podmínkou této podpory ovšem je, aby se samy státy snažily naplnit konvergenční (Maastrichtská) kritéria nutná pro členství v Evropské měnové unii.

Cíl 2 politiky hospodářské a sociální soudržnosti se nazývá Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Podporuje regionální programy pro regiony a orgány regionální správy, které se zabývají podporou ekonomické změny v průmyslových, městských a venkovských oblastech. V rámci tohoto cíle jsou rovněž podporovány regiony, které nespádají pod Cíl 1 „Konvergence“.

Cíl 2 – Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost – má tři oblasti intervence, a to inovace a ekonomika založená na znalostech, životní prostředí a předcházení rizikům a dostupnost a služby základního ekonomického významu.

Cíl 3 – Evropská územní spolupráce (EÚS) – se zabývá podporou harmonického a vyváženého rozvoje na území Evropské unie. Tento Cíl je financován výhradně z ERDF

a vychází z Iniciativy Interreg. Evropská územní spolupráce může mít buď formu přeshraniční, meziregionální nebo nadnárodní. Její součástí jsou také dva síťové programy – ESPON 2013 (výzkum evropského území) a INTERACT II (šíření výstupů programů cíle evropské územní spolupráce).

Hlavními prioritami Cíle 3 jsou podpora rozvoje vědy a výzkumu a informační společnosti, životní prostředí a předcházení rizikům a řízení vodních zdrojů.

Stejně, jako v průběhu vývoje docházelo ke snižování počtu priorit, došlo v průběhu času také k redukci počtu a transformaci strukturálních fondů, prostřednictvím nichž jsou podporována jednotlivá opatření regionální a strukturální politiky.

Do roku 2006 byly používány čtyři strukturální fondy – Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF), Evropský sociální fond (ESF), Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond (EAGGF) a Finanční nástroj pro podporu rybolovu (FIFG). Toto lze říci s tím, že do strukturálních fondů patřila pouze podpůrná část Evropského zemědělského podpůrného a záručního fondu. Dále fungoval ještě Fond soudržnosti a Evropská investiční banka (EIB).

V aktuálním programovacím období, které je v současné době zhruba v polovině, zůstaly z původních čtyř strukturálních fondů pouze dva, a to ERDF a ESF.

2. Přeshraniční spolupráce v České republice

2.1 Česká republika a přeshraniční spolupráce

Přeshraniční spolupráce má v České republice poměrně dlouhou tradici. Jako první odstartoval v roce 1994 v rámci předvstupní pomoci česko-německý program Phare CBC. O rok později následoval česko-rakouský program. (Rekapitulace INTERREG IIIA, 2006)

V první polovině 90. let byla hlavní pozornost České republiky zaměřena na řešení problémů spojených s transformací ekonomiky. Regionální politika byla ostatními státními politikami spíše upozaděna. Svoje místo si mezi nimi vybojovala až v druhé polovině 90. let, kdy se stala jednou z nejdůležitějších politik v souvislosti s přípravami České republiky na vstup do Evropské unie. Regionální politika v té době získala oporu v legislativě v podobě zákona o podpoře regionálního rozvoje⁹, který byl pro tuto oblast zcela klíčový.

Do Evropské unie vstoupila Česká republika dne 1. května 2004 spolu s dalšími devíti státy – Estonskem, Lotyšskem, Litvou, Maďarskem, Polskem, Slovenskem, Slovinskem, Kypru a Maltou. Vstup do Evropské unie znamenal, že Česká republika nastoupila do rozjetého vlaku třetího programovacího období – programovacího období 2000 – 2006.

Členství České republiky v Evropské unii a její zapojení do strukturální politiky si vyžádalo vypracování celé řady dokumentů, a to jak strategických, tak i programových. Přitom bylo nutné respektovat dokumenty na úrovni Evropské unie a vtělit jejich obsah do národních dokumentů.

V souvislosti s realizací Lisabonské strategie vznikl na národní úrovni dokument nazvaný Národní program reforem ČR (NPR). Tento dokument zastřešuje priority a opatření makroekonomické a mikroekonomické oblasti a politiky zaměstnanosti vždy v rámci tříletých cyklů. V současné době je platným dokumentem Národní program reforem

---

⁹ Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon byl prvním legislativním aktem regionální politiky v českých dějinách, před jeho přijetím byla regionální politika součástí ostatních sektorových politik. Dalo by se tedy říci, že v podstatě neexistovala. (Pělucha, 2008)

2008 – 2010. NPR je jedním z dokumentů¹⁰, které jsou východiskem pro formulování strategických a operačních dokumentů. (Jetmar, 2007)

Zastřešujícím dokumentem pro regionální politiku Evropské unie jsou Strategické obecné zásady Společenství (SOZS). Tento dokument je vyžadován evropskou legislativou a definuje hlavní zásady a priority politiky hospodářské a sociální soudržnosti Evropské unie pro období let 2007 – 2013. Je to tedy rámcový strategický dokument pro regionální politiku Evropské unie.

Na Strategické obecné zásady společenství navazuje tzv. Národní strategický referenční rámec (NSRR), jehož příprava je v kompetenci jednotlivých členských států, přičemž podléhá schválení Evropské komise.

Ještě než vznikl Národní strategický referenční rámec, byl zkoncipován jiný dokument na národní úrovni, a to podle Jetmara z důvodu nejasného postavení tohoto nově koncipovaného národního strategického dokumentu. Tím dokumentem byl Národní rozvojový plán (NRP), který se posléze stal východiskem pro formulování Národního strategického referenčního rámce. NRP je tedy jakýmsi specifikem České republiky a dalo by se říci, že stojí mimo legislativu Evropské unie. (Jetmar, 2007)

NRP jasně definuje konkrétní pravidla a strategie čerpání finančních prostředků a dává podobu strategii rozvoje České republiky pro období 2007 – 2013¹¹. NRP dále popisuje nastavení systému koordinace politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Stanovuje také prioritní osy a cíle, které se následně objeví v jednotlivých operačních programech.

Národní strategický referenční rámec je pak rámcovou rozvojovou strategií na národní úrovni, která vychází z Národního rozvojového plánu a obsahuje jeho klíčové body. Tato strategie je rozdělena do dvou základních částí, a to strategické a operační. Ve strategické části je specifikována zvolená strategie pro všechny definované cíle politiky soudržnosti, v části operační jsou popsány jednotlivé operační programy, které navazují na definované cíle a priority.

---

¹⁰ Vedle Strategie udržitelného rozvoje ČR, Strategie hospodářského růstu ČR a Strategie regionálního rozvoje.

¹¹ Oba dokumenty, NSRR i NRP, se připravují na konkrétní programovací období.

Tento dokument je pak také jakousi spojnicí mezi evropskými prioritami a prioritami definovanými na úrovni České republiky jako členského státu Evropské unie. (Jetmar, 2007)

Z Národního rozvojového plánu a Národního strategického referenčního rámce pak vycházejí jednotlivé operační programy, jejichž prostřednictvím jsou čerpány finanční prostředky v rámci regionální politiky Evropské unie.

V programovacím období 2007 – 2013 můžeme hovořit o:

- o tematických operačních programech,
- o regionálních operačních programech,
- o operačních programech Prahy a
- o evropské územní spolupráci.

Česká republika může čerpat finanční prostředky z 26 operačních programů. Do tematických operačních programů spadá 8 operačních programů, do regionálních 7 operačních programů, Praha má 2 operační programy a evropská územní spolupráce 9 operačních programů. Do evropské územní spolupráce se řadí OP Mezuregionální spolupráce, OP Nadnárodní spolupráce, 5 OP přeshraniční spolupráce (České republiky s Polskem, Slovenskem, Rakouskem, Bavorskem a Saskem) a dva síťové programy – ESPON 2013 (výzkum evropského území) a INTERACT II (šíření výstupů programů cíle evropské územní spolupráce). (Fondy EU, 2010a)

2.1.1 Phare CBC a Česká republika

Phare CBC, tedy Phare Cross Border Cooperation, je specifická forma programu Phare zaměřená na přeshraniční spolupráci. Spolu s programy ISPA a SAPARD šlo o předvstupní programy, které Česká republika využívala. V případě programu Phare CBC od roku 1994, ostatní programy předvstupní pomoci pak od roku 2000 (ISPA, SAPARD). Tyto předvstupní nástroje sloužily v České republice k tomu, aby zde pomohly vytvořit podmínky pro co nejrychlejší a nejefektivnější čerpání prostředků ze strukturálních fondů EU po jejím vstupu do Evropské unie.

Program Phare lze tematicky rozdělit. Centrum pro regionální rozvoj ČR na svých internetových stránkách uvádí dělení do tří programových celků – Národní programy Phare, Programy přeshraniční spolupráce (CBC Phare) a Mnohonárodní programy Phare. Naproti tomu stránky Ministerstva pro místní rozvoj obsahují rozdělení do čtyř programových celků. Je to tím, že ministerstvo rozlišuje mnohonárodní programy implementované Českou republikou a tytéž programy implementované Evropskou komisí.

Česká republika se konkrétními projekty v rámci Národních programů Phare připravovala na vstup do Evropské unie. Neméně důležitou součástí Národních programů byly investiční projekty v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti, jimiž se testovaly struktury pro budoucí účast ve strukturálních fondech. Mnohonárodní programy Phare dodatečně podporovaly spolupráci a přípravy navzájem kooperujících kandidátských zemí na vstup do Evropské unie. (CRR ČR, 2010a)

Programy přeshraniční spolupráce v rámci Phare CBC reprezentovaly přípravu České republiky na účast na Iniciativě Interreg III. Zcela klíčovou roli zde tvořila povinnost přeshraničního dopadu. Tyto programy přeshraniční spolupráce představovaly v letech 1994 – 1999 nejvýznamnější podporu poskytovanou z Evropské unie regionálnímu rozvoji v České republice. (Wokoun, 2003)

V České republice byl tedy program Phare CBC zahájen v roce 1994, a to na česko-německé hranici. V následujícím roce byl spuštěn další program, tentokrát na česko-rakouské hranici. Česko-rakouský program už byl realizován na základě Víceletého indikativního programu na léta 1995 – 1999. (Netolický, 2007)

Než do programu Phare CBC vstoupily oblasti na česko-polské a česko-slovenské hranici v roce 1999, vznikly ještě dva programy, kde nefigurovaly dva, ale hned tři partneři – na česko-německo-polské a česko-rakousko-slovenské hranici. Oba programy byly realizovány v letech 1995 a 1996. V prvním případě byly alokovány 3 mil. EUR, česko-rakousko-slovenské programy pak získaly 1,25 mil. EUR. (Netolický, 2007)

V období let 1994 – 1999 bylo v rámci programu Phare CBC alokováno celkem 183,15 mil. EUR, což odpovídá 25 % veškerých prostředků programu Phare. (Netolický, 2007) Následující tabulka pak vypovídá o alokaci v jednotlivých bilaterálních či trilaterálních programech, kterých se účastnila i Česká republika.

Tabulka č. 1: Alokace prostředků Phare CBC v letech 1994 – 1999 (v mil. EUR)

Česká republika - Spolková republika Německo	136,40
Česká republika - Rakousko	37,50
Česká republika - Spolková republika Německo - Polská republika	3,00
Česká republika - Rakousko - Slovensko	1,25
Česká republika - Polská republika	3,00
Česká republika - Slovenská republika	2,00
Alokace celkem	183,15

Zdroj: vlastní zpracování dle (Netolický, 2007)

V dalším programovacím období (2000 – 2006) figurují tři operační programy, a to česko-německý, česko-polský a česko-rakouský. Pro jmenované bylo na toto období vyčleněno celkem 57 mil. EUR, což činí 19 mil. EUR ročně. Největší objem prostředků byl poskytnut na česko-německý program (52,6 %). (Netolický, 2007)

V roce 2002 se k programu Phare CBC připojily i oblasti na česko-slovenské hranici a česko-německý program se rozdělil na česko-saský a česko-bavorský. Program Phare CBC dobíhal ještě v roce 2006.

Od roku 1995 byl nedílnou součástí tohoto programu tzv. Fond malých projektů (FMP). Následující rok došlo k transformaci Fondu malých projektů na Společný fond malých projektů (SFMP). V jeho rámci byly podporované tzv. měkké (tedy neinvestiční) projekty. Výhodou SFMP bylo nepříliš komplikované zpracování žádostí, přičemž podmínkou bylo formální doložení partnera na druhé straně hranice, který byl schopný projekt spolufinancovat. (Netolický, 2007), (Heřmanová, 2005)

Na tomto místě je nutné zmínit, že fond je spravován euroregiony. Lze podotknout, že v příhraničních oblastech České republiky vzniklo 13 euroregionů – Egrensis, Krušnohoří, Labe, Nisa, Glacensis, Praděd, Silesia, Těšínské Slezsko, Beskydy, Bílé Karpaty, Pomoraví, Silva Nortica a euroregion Šumava. V celé Evropě je jich pak víc jak 170.

V rámci česko-saského programu operují 4 euroregiony, a to Egrensis, Krušnohoří, Labe a Nisa. Euroregion Nisa vznikl v roce 1991 a je tím pádem nejstarším euroregionem v České republice. Druhým nejstarším je pak euroregion Labe, jehož vznik se datuje o rok

později. Do česko-polského programu jsou zapojeny euroregiony Nisa, Glacensis, Praděd, Silesia, Těšínské Slezsko a Beskydy.

V případě Společného fondu malých projektů lze sledovat tři období. V prvním období (1995 – 1998) se financovaly zejména tzv. měkké projekty týkající se kulturní výměny, která konkrétně představovala podporu vzájemných kontaktů, sousedských vztahů a rozvoje spolupráce. Tato prioritní oblast představovala 47 % alokovaných finančních prostředků a byla první z celkových šesti prioritních oblastí co do objemu prostředků. (Heřmanová, 2005)

V druhém období (1999 – 2001) vzrostl počet prioritních oblastí ze šesti na devět. Dvěma z nových priorit byly malé infrastrukturní projekty a komunikace. Třetí prioritní oblastí navíc byl cestovní ruch. Jedna z původních šesti prioritních oblastí se rozdělila na dvě dílčí, a to cestovní ruch a ekonomický rozvoj a turistika. Oproti minulému období došlo ke stanovení finančního limitu, a to 1 000 – 50 000 EUR na každý jednotlivý projekt. (Heřmanová, 2005)

Ve třetím sledovaném období došlo k nárůstu projektů v oblasti cestovního ruchu. Dvě největší prioritní oblasti, cestovní ruch a kulturní výměna, tak představovaly více než 75 % alokovaných finančních prostředků. V období let 2002 – 2003 lze sledovat trend koncentrace finančních prostředků do menšího počtu projektů, což Heřmanová hodnotí jako pozitivní, ať už vzhledem k efektivnějšímu vynaložení finančních prostředků, nebo zvýšení konkurence mezi žadateli, potažmo zvýšení kvality podávaných projektů. (Heřmanová, 2005)

2.1.2 Iniciativa Interreg a Česká republika

Česká republika se Iniciativy Společenství Interreg účastnila od svého vstupu do Evropské unie, tedy od roku 2004. Je však nutné podotknout, že v případě programů se Svobodným státem Sasko, Svobodným státem Bavorsko a s Rakouskem Česká republika přistoupila již k probíhajícím programům Iniciativy Interreg IIIA na počátku programovacího období 2000 – 2006. Na saské, bavorské a rakouské straně byl realizován příslušný program Iniciativy Interreg IIIA, zatímco na české straně program Phare CBC. Ke změně došlo až po vstupu České republiky do Evropské unie. (Rekapitulace INTERREG IIIA, 2006)

Nicméně už od počátku tohoto programovacího období začal proces přibližování programu Phare CBC Iniciativě Interreg IIIA. Od počátku období také existoval jeden společný programový dokument. Toto však neplatilo u programů s novými členskými zeměmi, tedy s Polskou republikou a se Slovenskou republikou. V těchto případech vyvstala nutnost vytvořit nový programový dokument, který ustavoval i příslušné implementační struktury, což vyhlášení obou programů trochu zpozdilo. (Rekapitulace INTERREG IIIA, 2006)

V tzv. zkráceném programovacím období 2004 – 2006 se Česká republika tedy konkrétně účastnila Iniciativy Interreg IIIA, která se svou náplní přeshraniční spolupráce navazovala na Interreg I a Interreg IIA. Tato oblast představovala 67 % prostředků rozpočtu Iniciativy. (Horáček, 2009)

V porovnání s Phare CBC došlo k rozšíření dotační oblasti. V rámci programu Phare CBC tato oblast zahrnovala pouze okresy v pohraničí, programy Iniciativy Interreg IIIA však pokryly celé území krajů s výjimkou Prahy a Středočeského kraje. Další změnou bylo rozdělení česko-německého programu na programy dva, česko-saský a česko-bavorský. (Rekapitulace INTERREG IIIA, 2006)

V letech 2004 – 2006 bylo v rámci Iniciativy Interreg IIIA alokováno celkem 55 mil. EUR. Největší podíl s 16,5 mil. EUR a 30 % připadl česko-polskému programu. Česko-saský program byl s 18 % na třetím místě (9,9 mil. EUR). (Rekapitulace INTERREG IIIA, 2006)

V rámci programu česko-polské spolupráce byly formulovány dvě priority, a to Další rozvoj a modernizace infrastruktury na zlepšení konkurenceschopnosti přeshraniční oblasti a Rozvoj místní společnosti v přeshraniční oblasti. Obě priority jsou pak konkretizovány v jednotlivých opatřeních, jak ukazuje tabulka.

Tabulka č. 2: Program česko-polské spolupráce 2004 – 2006 v rámci Iniciativy Společenství Interreg IIIA

Priorita 1	Priorita 2
Další rozvoj a modernizace infrastruktury na zlepšení konkurenceschopnosti přeshraniční oblasti	Rozvoj místní společnosti v přeshraniční oblasti
Opatření 1.1.	Opatření 2.1.
Podpora infrastruktury přeshraničního významu	Rozvoj cestovního ruchu
Opatření 1.2.	Opatření 2.2.
Infrastruktura na ochranu životního prostředí a prevenci záplav	Podpora iniciativ místních komunit (Fond mikroprojektů)
Opatření 1.3.	Opatření 2.3.
Zajištění infrastruktury na podporu podnikání a cestovního ruchu	Rozvoj a podpora pohraničních organizačních struktur a sítí

Zdroj: (Rekapitulace INTERREG IIIA, 2006)

Program na česko-saské hranici definoval tyto čtyři priority, které byly dále specifikovány konkrétními opatřeními:

Tabulka č. 3: Program česko-saské spolupráce 2004 – 2006 v rámci Iniciativy Společenství Interreg IIIA

Priorita 1	Priorita 2	Priorita 3	Priorita 4
Hospodářský rozvoj a kooperace podniků	Infrastruktura	Rozvoj území a životního prostředí	Lidské zdroje a síť
Opatření 1.1.	Opatření 2.1.	Opatření 3.1.	Opatření 4.1.
Hospodářský rozvoj	Dopravní infrastruktura	Životní prostředí	Vzdělávání a kvalifikace
Opatření 1.2.	Opatření 2.2.	Opatření 3.2.	Opatření 4.2.
Cestovní ruch	Ostatní infrastruktura	Rozvoj venkova	Sociokulturní rozvoj
			Opatření 4.3.
			Spolupráce
			Opatření 4.4.
			Bezpečnost

Zdroj: (Rekapitulace INTERREG IIIA, 2006)

Tak, jako byl součástí programu Phare CBC Společný fond malých projektů, stal se Dispoziční fond, který na SFMP navázal, zase nedílnou součástí Iniciativy Interreg IIIA. Tento fond se orientoval převážně na neinvestiční projekty. Fond byl spravován na regionální úrovni, což odpovídá zásadě decentralizace a principu subsidiarity. V případě velikosti podpory šlo o konkrétní hranici, minimální výše činila 1 000 – 2 000 EUR na projekt, maximálně pak 7 500 – 20 000 EUR. Je třeba zmínit, že v tomto případě nebyly poskytovány dotace ze státního rozpočtu. (Rekapitulace INTERREG IIIA, 2006)

Pro doplnění, Netolický ve své publikaci uvádí, že euroregiony na česko-bavorské a česko-rakouské hranici přetransformovaly SFMP na tzv. Dispoziční fond. Na česko-polské a česko-slovenské hranici došlo k transformaci SFMP na Fond mikropjektů a euroregiony na česko-saské hranici v podstatě zachovaly Fond malých projektů. (Netolický, 2007)

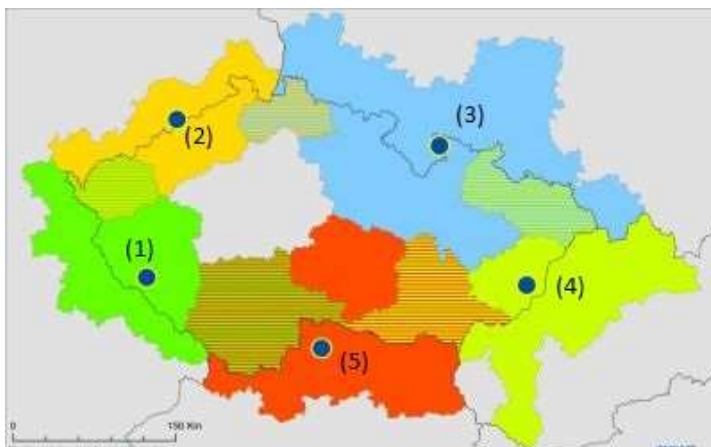
2.1.3 Cíl 3 a Česká republika

V roce 2007 vstoupila Česká republika jako člen Evropské unie do druhého programovacího období. Cílem 3 – Evropskou územní spolupráci – navázala na Interreg IIIA z minulého programovacího období.

Evropská územní spolupráce je třetím cílem politiky hospodářské a sociální soudržnosti Evropské unie v období 2007 – 2013. V rámci tohoto cíle je, stejně jako v minulém období, ustanoveno pět samostatných operačních programů, které řeší přeshraniční spolupráci mezi Českou republikou a sousedními zeměmi. Jde tedy o těchto pět operačních programů přeshraniční spolupráce:

- o Česká republika – Svobodný stát Bavorsko (1),
- o Česká republika – Svobodný stát Sasko (2),
- o Česká republika – Polská republika (3),
- o Česká republika – Slovenská republika (4) a
- o Česká republika – Rakousko (5).

Obrázek č. 2: Česká republika – programy přeshraniční spolupráce

Zdroj: (Info regio, 2009)

Operační programy podléhají schválení Evropskou komisí. Dne 11. prosince 2007 byl jako první z operačních programů přeshraniční spolupráce schválen program s Polskem. 20. prosince téhož roku pak Evropská komise schválila programy se Saskem, Bavorskem a Rakouskem. Následující den byl schválen i program se Slovenskem. (Horáček, 2009)

Operační program ČR – Polsko byl zároveň také jako první vyhlášen, což znamená, že byla na příslušných krajských úřadech, v tisku či na internetových stránkách vyvěšena průběžná výzva k předkládání projektových žádostí. V případě Polska se tak stalo dne 14. ledna 2008. Vzápětí následovalo vyhlášení programu s Bavorskem (24. ledna 2008), pak s Rakouskem (27. března 2008), Slovenskem (14. dubna 2008) a naposledy se Saskem dne 31. července 2008. (Horáček, 2009)

Jak již bylo řečeno, tyto jednotlivé programy navazují na programy minulého období a stejně jako ony, i těchto pět si klade za cíl posilovat konkurenceschopnost příhraničních regionů a odstraňovat bariéry v nejrůznějších oblastech běžného života. Dále má zájem na rozvoji vzájemných přeshraničních vztahů, což má přispět k hospodářské a sociální integraci příhraničních území.

Základní územní jednotkou operačních programů je jednotka NUTS III, které na území České republiky odpovídá úroveň krajů. Přeshraniční spolupráce se s ohledem na přeshraniční dopad v České republice týká všech krajů kromě Hlavního města Prahy

a Středočeského kraje. Územní vymezení programů zůstalo oproti minulému programovacímu období v podstatě nezměněno.

Česko-bavorský program je vymezen Jihočeským, Plzeňským a Karlovarským krajem, česko-saský program pak Karlovarským, Ústeckým a Libereckým krajem. Nejdelší hranici má Česká republika s Polskou republikou, proto i česko-polský program reprezentuje 5 krajů – Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Olomoucký a Moravskoslezský kraj. Na hranici se Slovenskou republikou probíhá program v rámci Moravskoslezského, Zlínského a Jihomoravského kraje. Na hranici s Rakouskem jsou do programu přeshraniční spolupráce zapojeny tyto 3 kraje: Jihomoravský, Vysočina a Jihočeský.

Jednotlivé projekty v rámci operačních programů přeshraniční spolupráce jsou financovány z Evropského fondu regionálního rozvoje, a to tak, že maximální podíl z ERDF, který představuje dotaci Evropské unie, činí 85 % celkových způsobilých výdajů projektu. Zbýlých 15 % představuje finanční podíl z národních zdrojů, přičemž existuje možnost spolufinancování ze státního rozpočtu. Maximální podíl financování ze státního rozpočtu činí 5 %. Předpokladem pro získání dotačních prostředků je splnění určitých kritérií. Na společném projektu se musí podílet z každé země alespoň jeden partner a jeden z projektových partnerů převezme jako tzv. Lead-partner vedoucí roli a tím i odpovědnost za realizaci společného přeshraničního projektu.

Co se týká finanční stránky, na regionální politiku Evropské unie je na současné programovací období dle Obecného nařízení vyčleněna více jak jedna třetina celkové částky (308,1 mld. EUR), se kterou Evropská unie v tomto období hospodaří (862,4 mld. EUR). Na českou politiku soudržnosti připadlo 688 mld. Kč. Ročně je to pak zhruba 98 mld. Kč, což je téměř 5 krát více oproti minulému programovacímu období. (Wokoun, 2008a)

Největším cílem co do objemu prostředků je v současném období Cíl 1 – Konvergence, který je dle Obecného nařízení příjemcem téměř 82 % celkového objemu finančních prostředků. Následuje Cíl 2 s necelými 16 %. Pro Evropskou územní spolupráci je vyčleněno něco cca 2,5 %. (Obecné nařízení, 2006)

Na základě strategických cílů definují jednotlivé operační programy přeshraniční spolupráce svoje prioritní osy, které jsou dále blíže specifikovány jednotlivými oblastmi

podpory a tzv. aktivitami. Z toho vyplývá, že je vždy na konkrétní dvojici přeshraničních partnerů, jakým směrem se bude jejich spolupráce ubírat a na co konkrétně bude zaměřena.

Česká republika se s Polskou republikou a Svobodným státem Sasko dohodla na třech prioritních osách v rámci každého programu, se zbývajících třemi partnery pak na dvou prioritních osách¹².

Oproti minulému programovacímu období doznaly stávající operační programy jistých změn. Největším rozdílem je zavedení tzv. Principu vedoucího partnera. Tento princip spočívá v tom, že jeden z projektových partnerů převezme odpovědnost za projekt jako celek. Jako vedoucí partner projektu vystupuje vůči Řídícímu orgánu programu a také vůči Evropské komisi. Klíčové je předkládání společných žádostí a realizace společných přeshraničních projektů. K tomuto principu se váže také splnění minimálně dvou ze čtyř kritérií, která stanovila Evropská komise v Nařízení o ERDF. Jde o tato čtyři kritéria:

- o společná příprava projektu s partnerem z druhého státu,
- o společná realizace projektu s partnerem z druhého státu,
- o společný personál a
- o společné financování projektu oběma stranami.

Další změnou oproti období 2000 – 2006 je proplácení způsobilých výdajů projektu, což v závislosti na pohybech kurzu může způsobovat kurzové rozdíly v zemích, které dosud euro nepřijaly. Toto se týká i České republiky. (Horáček, 2009)

Riziko případných kurzových ztrát nyní nese sám žadatel. V minulém programovacím období nesl kurzové rozdíly stát, neboť dotace byla žadateli vyplácená poskytovatelem dotace (MMR) v Kč, avšak certifikace způsobilých výdajů vůči EK probíhala v EUR při použití aktuálního měsíčního kurzu ECB. Evropská komise však může poslat členskému státu maximálně prostředky ve výši schválené alokace programu. Při tomto systému finančního řízení programu, kdy při schvalování projektů byl použit jiný kurz než při certifikaci výdajů, došlo v praxi k tzv. přezávazkování programů a tlaku na výdajovou

---

¹² Součástí každého operačního programu je na úrovni prioritních os také Technická pomoc.

stránku českého státního rozpočtu, neboť bylo nutné dodržet smluvní korunové závazky poskytovatele dotace vůči příjemci dotace. Jednoduše řečeno – do státního rozpočtu se nevrátila celá částka, která byla příjemcům z titulu předfinancování plateb z EU vyplacena.

Mohlo by se tedy zdát, že se stát elegantně zbavil zodpovědnosti za případné kurzové rozdíly. Z jakého důvodu by ale právě on měl za tyto kurzové rozdíly nést zodpovědnost? Má sice zájem na regionálním rozvoji a přeshraniční spolupráci, ale žadateli a následně i příjemci finančních prostředků ze strukturálních fondů jsou přece jen jednotlivé subjekty uvedené v konkrétních dokumentech pod názvem vhodní či způsobilí žadatelé.

Stát tyto projekty podporuje dotacemi ze státního rozpočtu, které mohou činit až 5 % celkových způsobilých výdajů projektu. Dále prostřednictvím Ministerstva financí poskytuje predikce v oblasti vývoje směnných kurzů.

Žadatel má tedy tři možnosti, jak se s kurzovými rozdíly vyrovnat. První možností je, že si sám při podávání žádosti (resp. při přípravě rozpočtu projektu) zvolí přiměřený kurz. Záleží tedy na tom, do jaké míry správně odhadne vývoj kurzu české koruny vůči euru. Další možností je, vzhledem k tomu, že Smlouva o poskytnutí dotace a Rozhodnutí o poskytnutí prostředků ze státního rozpočtu ČR je v EUR (což v praxi znamená, že příjemci dotace jsou způsobilé výdaje projektu výhradně vypláceny v EUR), snažit se mít způsobilé výdaje rovněž v EUR (tj. v praxi např. vypsát veřejné zakázky v měně EUR a následně uzavírat dodavatelské smlouvy rovněž v EUR), tím případné kurzové riziko přechází na stranu dodavatele. Třetí možností je použití standardních nástrojů komerčního zajištění (zajištění prostřednictvím finančních derivátů, jako jsou např. měnové forwardy a měnové opce), které běžně poskytují komerční banky. Tato možnost však podle mého názoru není příjemci dotací (kterými jsou nejčastěji municipality a neziskové organizace), na rozdíl od velkých komerčních podniků, příliš využívána, protože tato možnost není u těchto subjektů příliš známa a rovněž s sebou nese určité náklady (např. s placením opční prémie – cena opce).

Tak, jako byl součástí programu Phare CBC Společný fond malých projektů, stal se Dispoziční fond, který na SFMP navázal, nedílnou součástí Iniciativy Interreg IIIA. V právě probíhajícím programovacím období je Dispoziční fond realizován v obdobné

formě i zaměření jako v minulém období. V rámci každého operačního programu je pak stanovena konkrétní výše finančních prostředků, která tvoří strop těchto projektů.

2.2 Vztahy s Polskem

Polsko

Oficiální název zní Polská republika – Rzeczpospolita Polska (The Republic of Poland). Polsko je státem střední Evropy rozkládajícím se na 312,7 tisících km², což ho řadí na 6. místo žebříčku zemí Evropské unie. Společnou hranici má na západě s Německem, na severu s Litvou a Ruskem, na východě s Běloruskem a Ukrajinou a na jihu s Českou a Slovenskou republikou. Nejdelší hranici má s Českou republikou. Hranici, kterou Polsko sdílí s Ruskem, Běloruskem a Ukrajinou, tvoří vnější hranici Evropské unie. Ze severu má Polsko také přístup k Baltskému moři.

S 38,7 miliony obyvatel je Polsko šestým nejlidnatějším státem Evropské unie. Průměrná hustota zalidnění činí 124 obyvatel na km². Co se týče národnostního složení, v tomto ohledu je velmi homogenní zemí. Drtivou většinu tvoří Poláci (97,4 %), zbytek pak Němci, Bělorusové a Ukrajinci. (MZV ČR, 2010)

Z hlediska administrativně správního členění má Polsko od 1. ledna 1999 třístupňové členění - 16 krajů (vojvodství), 308 okresů (powiatů) a 65 měst na jejich úrovni. To znamená, že tato města mají stejná práva jako oněch 308 okresů. Nejnižší stupeň tvoří 2 489 obcí (gmin). (Wokoun, 2008b)

Co se týká polské regionální politiky, Wokoun uvádí, že systém nástrojů na podporu regionálního rozvoje je složitý a nepřehledný. Na národní úrovni neexistuje žádná odpovědná instituce, která by obsáhla všechny činnosti zahrnuté do regionální politiky. (Wokoun, 2008b)

Česko-polské vztahy

Polsku se během uplynulých patnácti let podařilo relativně nejlepší vztahy vybudovat se svým jižním sousedem, tedy s Českou republikou. Dokladem je takzvaná Visegrádská skupina (nebo také Visegrádská čtyřka), která vznikla kvůli spolupráci na cestě do NATO a Evropské unie. I po dosažení svého cíle skupina i nadále funguje a její členové často

navenek vystupují jednotně a solidárně při politických akcích, častěji však v podnikatelské či kulturní oblasti. (Chwalba, 2009)

Řezník (Řezník, 2002) ve své knize, ze které tato kapitola primárně vychází, píše, že o úzkých vzájemných vztazích můžeme v případě sousedících zemí Česka a Polska mluvit už na počátku středověku. Byly to významné vlivy a kontakty mezi těmito zeměmi, které měly velký dopad na politický, sociální a kulturní vývoj. Období spojení podporovaná ve středověku sňatkovou politikou střídaly doby soupeření a boje o území. Tímto však česko-polské vztahy nebyly ani zdaleka vyčerpané.

České křesťanské knížectví sehrálo významnou roli v christianizaci polských zemí. Křesťanská víra se do Polska dostala právě prostřednictvím Čech. Neopominutelné jsou také české kulturní vlivy v Polsku na počátku 13. století, a to podle Řezníka jak v oblasti kultury, tak při utváření správy a institucí. Rozsáhlé správní reformy, které uskutečnil Václav II., tehdy přispěly k modernizaci a integraci polských zemí.

Nezanedbatelným širitelům kulturních vlivů byla ve 14. století pražská univerzita, která mnoha polským studentům zprostředkovala setkání s novými proudy evropského myšlení.

15. století bylo ve znamení husitského hnutí, které ovlivnilo část polské šlechty a vyvolalo u ní odezvu a zájem. Došlo také ke sblížení s jagellonským Polskem, které na přelomu 15. a 16. století vyústilo v půlstoletí jagellonské vlády. Ta byla předpokladem k užším vztahům s Polskem, avšak zůstalo jen u těch předpokladů, jelikož se polská šlechta začala více orientovat na východ a české země se staly součástí habsburského soustátí.

Ani v 17. a 18. století vzájemné česko-polské vztahy nebyly bez významu. V 19. století to bylo formování a rozvoj českého a polského národního hnutí, co určovalo vzájemné vztahy. V období mezi oběma světovými válkami byly česko-polské vztahy dost problematické. Šlo především o územní spory v Těšínsku, které na vzájemné vztahy ještě dlouhou dobu vrhaly stín. A přesto bylo Polsko po zřízení Protektorátu Čechy a Morava prvním státem, kde hledali uprchlíci z Čech a Moravy útočiště.

Po druhé světové válce se rozhořely další spory, a to o průběh společné hranice. Polsko se rozrostlo o Slezsko a Kladsko a vytvořilo tak Čechám severní hranici. Oba státy se v té

době staly rukojmími sovětských zájmů, což výrazně determinovalo jejich vzájemné vztahy.

Ve druhé polovině 20. století kontaktům mezi oběma stranami bránila politika obou států. Kontakty tedy byly přísně omezeny. (OPPS ČR – PR, 2007)

Po pádu železné opony v roce 1989 se oba státy snažily navázat na zpretrhané vzájemné vztahy a rozvíjet je na všech úrovních. Obě strany však svazovaly předsudky, které se vytvořily během několika desítek uplynulých let. Přesto byl tento rozvoj zpočátku dynamický. Zabrzdila ho však česká vláda, která pochybovala o smyslu úzké regionální spolupráce mezi partnery ve středovýchodní Evropě.

Až teprve hospodářské potíže ve druhé polovině 90. let donutily českou stranu změnit názor. Nehledě na to, že oba státy mířily stejným směrem, měly stejné vnější zájmy a jejich společné prosazování bylo jen ku prospěchu věci. Významnou roli sehrál i vznik prvních euroregionů. Následující léta se nesla v podobném duchu, oba státy udržovaly bezproblémové vzájemné vztahy podpořené společnými zájmy.

2.3 Vztahy se Svobodným státem Sasko

Svobodný stát Sasko

Svobodný stát Sasko (Freistaat Sachsen, The Free State of Saxony) je jednou z 16 německých spolkových zemí. Rozkládá se při východních hranicích Německé spolkové republiky a jeho území zabírá 18,4 km², tedy 5,2 % celkové rozlohy Německa. Sasko je jednou ze dvou spolkových zemí, vedle Svobodného státu Bavorsko, které sdílí společnou hranici s Českou republikou. Tato hranice je orientována na jihovýchod, kde se na českém území konkrétně nacházejí kraje Karlovarský, Ústecký a Liberecký, které tvoří dotační území operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Sasko.

V rámci Německé spolkové republiky hraničí Sasko na jihozápadě se Svobodným státem Bavorsko, na západě se Saskem-Anhaltskem, na severozápadě se Svobodným státem Durynsko a na severu s Braniborskem. V současných hranicích existuje Svobodný stát Sasko od roku 1993.

V Sasku žilo k 30. 6. 2009 4,18 milionů obyvatel, což je 5,1 % z celkového počtu obyvatel Německa. Svoji rozlohou a počtem obyvatel se řadí ke středně velkým spolkovým zemím. Hustota zalidnění činí 227 obyvatel na km², což je mírně pod celoněmeckým průměrem. (BusinessInfo.cz, 2010)

Svobodný stát Sasko je rozdělen na 3 tzv. vládní kraje – Lipsko (Leipzig), Drážďany (Dresden) a Saskou Kamenici (Chemnitz). Tyto 3 vládní kraje se dále dělí na 10 okresů a 3 statutární města na úrovni těchto okresů. (BusinessInfo.cz, 2010)

Německá regionální politika je součástí všeobecné hospodářské politiky. Vytváří rámec pro aktivity spolkových zemí a regionů. Vzhledem k tomu, že spolkové země disponují vysokým stupněm autonomie, německá regionální podpora je pak věcí jednotlivých spolkových zemí, stejně jako podpora regionálního hospodářského rozvoje. Děje se tak v souladu s principem subsidiarity, a to v maximální možné míře. Federace se na regionální podpoře podílí také, nejen finančně. (Wokoun, 2008b)

Česko-saské vztahy

Sasko, stejně jako Polsko, má s Čechami společnou nejen hranici, ale také bohatou historii, která je naplněna vzájemnými vztahy a vlivy. Vztahy mezi Čechami a Moravou na straně jedné a Saskem na straně druhé měly pro obě strany velký význam. Tento význam byl spoluurčující pro historický vývoj na obou stranách společné hranice. Jak píše Řezník (Řezník, 2005) ve své knize, ze které tato kapitola o česko-saských vztazích primárně čerpá, platí to zejména pro některá období a oblasti. Významnou úlohu podle něj hrály například středověké kulturní kontakty nebo ekonomické vztahy v novověku.

Vzájemné vztahy obou zemí byly v minulosti velmi intenzivní. Stejně jako v případě Polska, i tyto vztahy můžeme sledovat už od raného středověku. Území, které nyní nazýváme Saskem, bylo v raném středověku známé jako Míšeňsko.

V 10. století hrály velkou roli hospodářské kontakty, které měly přímou souvislost s obchodem s otroky. Obě země byly také v kontaktu prostřednictvím politických vazeb vyplývajících ze snahy obou stran rozšířit vliv za hranice Krušných hor. Tato hranice byla poměrně prostupná, proto se to do jisté míry dařilo. Míšeňsko například zasahovalo do složitých vztahů mezi Přemyslovci, část území dnešního Saska byla naopak dvakrát

v přemyslovské držbě. Na přelomu 14. a 15. století však nastala změna. Míšeň dokázala prostřednictvím svých markrabat prosadit svoje zájmy.

Počátek 15. století proběhl ve znamení husitských válek, které byly současně válkami česko-saskými. K výraznému sblížení pak došlo až za vlády Jiřího z Poděbrad, kdy se Sasko podle Řezníka stalo významným aktérem při odvracení mezinárodní izolace kališnických Čech. Poté došlo i k vyřešení hraničních sporů a tím ke stabilizaci hranice v Krušných horách. Toto sblížení bylo podpořeno vzájemnou sňatkovou politikou.

V 17. a 18. století probíhala kulturní výměna interpretačního umění. V kulturní výměně pokračovalo i 19. století. V něm šlo tentokrát o hudbu. Ke slovu se dostala také věda.

Díky propustné hranici Krušných hor bylo Sasko nejen českým sousedem, ale také významným ekonomickým partnerem, a to, jak udává Řezník, od raného novověku do 19. století. Právě díky tomu, že hranice v životě lidí v česko-saském pohraničí nehrála nijak důležitou roli, docházelo po dlouhou dobu k prolínání ekonomické sféry příhraničních regionů. Někdy bylo Sasko mocenským sokem či naopak vyhledávaným spojencem. V průběhu času se střídala různá období.

Velký význam hrálo hornictví a textilní výroba. Tyto dvě oblasti de facto vytvořily na česko-saském pomezí jeden hospodářský region, v jehož rámci docházelo k častému pohybu osob, zboží a poznatků přes hranici. Svou roli v hospodářských dějinách sehrály i lipské trhy a řeka Labe, která spojovala Čechy s mořem.

Dnes vnímáme Německo spíše jako celek, než jeho jednotlivé spolkové země zvlášť. Tato změna se udála v 19. století, kdy došlo k upozadění Saska, což mělo hned několik důvodů. Česko-saské vztahy byly stále méně specifické především díky převaze národního vědomí a zanikání saské svébytnosti nejprve v rámci Německého císařství, pak Výmarské republiky, nacistické říše a poté i Německé demokratické republiky.

Toto vnímání se příliš nezměnilo ani po roce 1989, kdy došlo k obnově Saska jako jedné ze spolkových zemí Německa. Přesto bylo od 90. let 20. století snahou obou stran v přátelském duchu navázat na doby minulé. Prudce vzrostla kulturní výměna, započaly různé formy spolupráce a všechna větší města v pohraničí prohloubila, obnovila nebo

navázala přátelství na druhé straně hranice. Došlo také na podporu přeshraniční spolupráce a vzniku prvních euroregionů v české pohraniční oblasti.

Česko-německé vztahy ve 20. století byly mnohdy velmi složité, přesto tolik nezasahovaly do obnovy česko-saských kontaktů. Stalo se toho mnoho, ale na rozdíl od Polska lze říci, že když došlo na obnovu zpřetrhaných vazeb po pádu železné opony, ani jedna ze stran se nenechala příliš ovlivňovat předsudky. Alespoň na úrovni politických vztahů tomu tak bylo.

3. Komparace česko-polského OPPS a česko-saského OPPS

3.1 Operační programy přeshraniční spolupráce a jejich stručná charakteristika

3.1.1 OPPS Česká republika – Polská republika

Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika byl Evropskou komisí schválen jako první z pěti operačních programů přeshraniční spolupráce. Stalo se tak dne 11. prosince 2007. Tento operační program byl zároveň také jako první vyhlášen, což znamená, že byla na příslušných krajských úřadech, v tisku či na internetových stránkách vyvěšena průběžná výzva k předkládání projektových žádostí. V případě Polska se tak stalo dne 14. ledna 2008. (Horáček, 2009)

Z předcházející kapitoly již víme, že česko-polská přeshraniční spolupráce obecně započala v rámci programu Phare CBC v roce 1999. OPPS ČR – Polsko navázal na předchozí program přeshraniční spolupráce, který probíhala v rámci Iniciativy Interreg IIIA.

Základní územní jednotkou operačních programů je jednotka NUTS III, které na území České republiky odpovídá úroveň krajů. Územní vymezení programů zůstalo oproti minulému programovacímu období v podstatě nezměněno. S Polskou republikou má Česko nejdelší hranici¹³ (790 km), proto i česko-polský program reprezentuje 5 krajů, a to Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Olomoucký a Moravskoslezský kraj. Dotační území je na polské straně vymezeno těmito 7 regiony (podregiony): Jeleniogórkým, Wałbrzyským, Nyským, Opolským, Rybnickým, Bielským, částečně Tyským a Wrocławským.

Česko-polské pohraničí zahrnuje území šesti euroregionů – Nisa, Glacensis, Praděd, Silesia, Těšínské Slezsko a Beskydy. Euroregion Nisa je česko-polsko-německý euroregion a Beskydy jsou česko-polsko-slovenským euroregionem.

---

¹³ Toto platí, nebereme-li Spolkovou republiku Německo jako celek, ale uvažujeme-li v rovině jejích dvou spolkových zemí, které se účastní operačních programů přeshraniční spolupráce.

Obrázek č. 3: Mapa česko-polského dotačního území

Zdroj: (CRR ČR, 2010b)

Řídícím orgánem OPPS ČR – Polsko je Ministerstvo pro místní rozvoj. Pouze v případě tohoto jediného operačního programu přeshraniční spolupráce je Česká republika řídicím orgánem. V ostatních čtyřech případech je to vždy přeshraniční partner, kdo tuto funkci zastává. V Polsku pak zajišťuje z pozice Národního orgánu činnosti spojené s realizací tohoto programu Ministerstvo regionálního rozvoje Polské republiky.

Co se týká finanční stránky, na česko-polský program je na současné programovací období z fondů EU vyčleněno 219,46 mil. EUR. Tato částka má být z českých a polských národních veřejných zdrojů doplněna o 38,73 mil. EUR. Na českou stranu tak z fondů EU podle plánu připadá 103,68 mil. EUR (cca 2,92 mld. Kč), což činí přibližně 0,39 % veškerých prostředků určených z fondů EU pro Českou republiku v programovacím období 2007 – 2013. (Fondy EU, 2010b)

Globálním cílem tohoto programu je podpora socio-ekonomického rozvoje území česko-polského příhraničí posilováním jeho konkurenceschopnosti a soudržnosti a propagací partnerské spolupráce jeho obyvatel. Z globálního cíle vycházejí tři specifické cíle:

- o Zlepšení atraktivity česko-polské příhraniční oblasti,

- o Posílení ekonomického rozvoje česko-polské příhraniční oblasti a
- o Rozvoj partnerské spolupráce místních komunit a institucí česko-polské příhraniční oblasti.

Pro naplnění těchto specifických cílů obě strany formulovaly 4 prioritní osy, které mají svým zaměřením přispět ke zlepšení životní úrovně obyvatel příhraničních regionů, a to ve všech oblastech jejich života. Jde o tyto prioritní osy, které dále specifikují jednotlivé oblasti podpory:

1. Posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik,
2. Zlepšení podmínek pro rozvoj podnikatelského prostředí a cestovního ruchu,
3. Podpora spolupráce místních společenství a
4. Technická pomoc.

Z hlediska objemu finančních prostředků je nejdůležitější prioritní osou Prioritní osa 2 „Zlepšení podmínek pro rozvoj podnikatelského prostředí a cestovního ruchu“, na kterou je z ERDF vyčleněno 36 % celkových finančních prostředků na tento program. S 32 % alokovaných prostředků se uvažuje pro Prioritní osu 1 a s 26 % pak pro Prioritní osu 3. Zbývajících 6 % by mělo připadnout na Prioritní osu 4 – Technická pomoc. (OPPS ČR – PR, 2007)

3.1.2 OPPS Česká republika – Svobodný stát Sasko

Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Sasko byl Evropskou komisí schválen dne 20. prosince 2007 spolu s bavorským a rakouským programem. Tento operační program byl vyhlášen jako poslední z operačních programů přeshraniční spolupráce, a to o více jak sedm měsíců později dne 31. 7. 2008. (Horáček, 2009)

OPPS ČR – Sasko navázal na předchozí přeshraniční spolupráci, která probíhala v rámci Iniciativy Interreg IIIA. Česko-saská přeshraniční spolupráce obecně započala v rámci programu Phare CBC v roce 1994 v rámci česko-německého programu.

Česko-saská spolupráce je založena na společném vládním prohlášení o partnerské spolupráci mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko, které bylo podepsáno v roce 1992. (OPPS ČR – Sasko, 2007)

Česká republika a Svobodný stát Sasko se dělí o 454 km společné hranice. Česko-saský program reprezentují na území Česka 3 kraje – Karlovarský, Ústecký a Liberecký, na německé straně pak jde o regiony Vogtlandkreis, Aue-Schwarzenberg, Annaberg, Mittlerer Erzgebirgskreis, Freiberg, Weißeritzkreis, Sächsische Schweiz, Bautzen, Löbau-Zittau, Zwickauer Land, Stollberg, Mittweida, Meißen, Kamenz, Niederschlesischer Oberlausitzkreis, Saale-Orla-Kreis, Greiz a statutární města Zwickau, Chemnitz, Dresden, Görlitz a Hoyerswerda a Plauen.

Podle principu flexibility, o kterém se zmiňuje čl. 21 odst. 1 nařízení (ES) č. 1080/2006, připadají v úvahu i další území, která přiléhají k oblastem způsobilým. V řádně odůvodněných případech pak lze v rámci tohoto území z ERDF dotovat projekty do výše 20 %.

Obrázek č. 4: Mapa česko-saského dotačního území

Zdroj: (CRR ČR, 2010c)

Společné dotační území se rozkládá na ploše 28 tisíc km². Česká část zaujímá 47 % celkové plochy, saská část 53 % celkové plochy dotačního území, a to včetně území dle pravidla flexibility. Česko-saské pohraničí také zahrnuje území čtyř euroregionů – Egrensis, Krušnohoří, Labe a Nisa. Euroregion Nisa je vůbec prvním euroregionem v České republice. Jeho vznik se datuje rokem 1991. O rok později vznikl druhý nejstarší euroregion Labe. Tyto instituce spravují Fond malých projektů.

Řídícím orgánem OPPS ČR – Sasko je Saské státní ministerstvo hospodářství, práce a dopravy. V České republice za něj coby Národní orgán přebírá zodpovědnost Ministerstvo pro místní rozvoj.

Co se týká finanční stránky, na česko-saský program je na současné programovací období z fondů EU vyčleněno 207,40 mil. EUR. Tato částka má být z českých a německých národních veřejných zdrojů doplněna o 36,60 mil. EUR. Na českou stranu tak z fondů EU podle plánu připadá 67,20 mil. EUR (cca 1,89 mld. Kč), což činí přibližně 0,25 % veškerých prostředků určených z fondů EU pro Českou republiku. Z celkové alokace připadá dle indikativního finančního plánu na saskou stranu 140, 2 mil. EUR. (Fondy EU, 2010c)

Nadřazeným cílem tohoto programu je vytvořit a realizovat pro česko-saské dotační území přeshraniční hospodářské, kulturní, sociální a ekologické aktivity prostřednictvím společné strategie pro udržitelný rozvoj území. Zmíněný nadřazený cíl se v rámci tohoto programu člení do tří strategických cílů. Tyto cíle sledují rozvoj výchozích podmínek v rámci dotačního území, a to spolupůsobením společenství, dále se zaměřují na vytvoření trvalé kooperace ať už hospodářského či nehospodářského zaměření.

Tyto cíle jsou následně vtěleny do tří prioritních os a technické asistence. Jde o tyto prioritní osy, které dále specifikují jednotlivé oblasti podpory:

1. Rozvoj rámcových společenských podmínek v dotačním území,
2. Rozvoj hospodářství a cestovního ruchu,
3. Zlepšení situace přírody a životního prostředí a
4. Technická pomoc.

Z hlediska objemu finančních prostředků je nejdůležitější prioritní osou Prioritní osa 1 „Rozvoj rámcových společenských podmínek v dotačním území“, na kterou je z fondu ERDF vyčleněno 46,6 % celkových finančních prostředků na tento program. S 30 % alokovaných prostředků se uvažuje pro Prioritní osu 2 a se 17,4 % pak pro Prioritní osu 3. Zbývajících 6 % by mělo připadnout na Technickou pomoc.

3.2 Komparace operačních programů přeshraniční spolupráce

Obsahem následujícího textu je porovnání obou operačních programů přeshraniční spolupráce z hlediska obsahového a administrativního nastavení. Konkrétně jde o správní struktury, cíle a strategie, procedury a kritéria výběru projektů a monitorovací a hodnotící indikátory (ukazatele).

Operační programy přeshraniční spolupráce mají oproti jiným operačním programům jistá specifika. Jelikož se realizace programu účastní více členských států, je potřeba vypořádat se s odlišnou legislativou, která je nastavena v těchto státech. Ale nejen s legislativou, také se strukturou veřejné správy, zvyklostmi jejího fungování a dalšími národními odlišnostmi, jichž mnohdy není málo.

V rámci jednoho programu, byť zahrnuje dva a více partnerů, je vše společné. Tedy organizační struktury, projekty i postupy jejich implementace. Je však nutné zohlednit odlišnosti jednotlivých partnerských států, což má řadu důsledků. V úvodu je to například složitější a pomalejší rozjezd daného programu z hlediska schvalování programové dokumentace, v průběhu pak třeba samotné schvalování jednotlivých projektů.

Podkladem tohoto porovnání obou operačních programů přeshraniční spolupráce z hlediska obsahového a administrativního nastavení jsou primárně programové dokumenty jednotlivých programů (OPPS ČR – PR a OPPS ČR – Sasko) a dále pak Programový dodatek česko-polského operačního programu a Společný realizační dokument česko-saského operačního programu. Dalšími podklady pro toto srovnání jsou monitorovací zprávy z března a června roku 2010.

3.2.1 Správní struktury

Správní struktury, organizační struktury, implementační struktury. Tři rozdílné názvy, úloha orgánů v rámci těchto struktur je však stejná. Ať už je zvolen jakýkoli název, tyto

struktury jsou vždy zapojeny do jednotlivých fází přípravy a realizace projektu, a to od konzultací až po osvědčení o provedení konkrétní práce.

Implementace programu má více rovin. Tou první a základní je vymezení tzv. implementační struktury a povinností institucí odpovědných za řízení a realizaci programů. Tato implementační struktura zahrnuje Řídící orgán, Certifikační orgán a Auditní orgán a dále sem patří úkoly a povinnosti zprostředkujících subjektů a příjemců pomoci. Partnerské země se samozřejmě mohou dohodnout na zřízení dalších subjektů, a to na obou stranách hranice. Implementační systém jednotlivých operačních programů je pak podrobně popsán v programových dokumentech operačních programů. (NSRR, 2007)

Podle článku 14 Nařízení o ERDF¹⁴ si členské státy, které se účastní operačního programu, určí Řídící orgán, společný Certifikační orgán a společný Auditní orgán, přičemž Auditní orgán se nachází v členském státě Řídícího orgánu. Po poradě s členskými státy programové oblasti Řídící orgán zřídí Společný technický sekretariát, který pomáhá Řídícímu orgánu, Monitorovacímu výboru a případně i Auditnímu orgánu při plnění jejich povinností.

Dále je ve zmíněném článku Nařízení o ERDF uvedeno, že Auditnímu orgánu napomáhá skupina auditorů s tím, že tito auditoři jsou na kontrolním systému programu nezávislí. Členem této skupiny je jeden vybraný zástupce každého členského státu zapojeného do operačního programu. Této skupině předsedá Auditní orgán operačního programu.

Konkrétněji se pak určení orgánů, orgánům samotným a jejich úkolům věnuje Obecné nařízení¹⁵. Dále jsou v Hlavě VI. tohoto nařízení vyjmenovány obecné zásady řídicích a kontrolních systémů.

Česko-polský program řadí mezi hlavní orgány společné organizační struktury: Řídící orgán, Certifikační orgán a Auditní orgán. Mezi další subjekty, které jsou zapojeny v implementační struktuře, pak kontrolory, Společný technický sekretariát a regionální subjekty, na něž jsou delegovány vybrané úkoly.

---

¹⁴ Nařízení Evropského parlamentu a rady (ES) č. 1080/2006.

¹⁵ Nařízení rady (ES) č. 1083/2006.

Pro správu česko-saského programu byl zřízen Řídící orgán, Certifikační orgán, Auditní orgán a Společný technický sekretariát. Dále pak byly zřízeny tyto potřebné orgány: Národní orgán, Regionální subjekty na české straně a kontrolori.

Následující tabulka uvádí hlavní orgány obou operačních programů tak, jak byly definovány v příslušných programových dokumentech.

Tabulka č. 4: Srovnání implementační struktury česko-polského a česko-saského operačního programu

Česko-polský program	Česko-saský program
Společná organizační struktura:	Správní struktury:
o Společný Řídící orgán	o Řídící orgán
o Společný Certifikační orgán	o Certifikační orgán
o Společný Auditní orgán	o Auditní orgán
	o Společný technický sekretariát
Další subjekty:	Další potřebné orgány:
o kontrolori dle čl. 16 (1) Nařízení o ERDF	o Národní orgán
o Společný technický sekretariát	o Regionální subjekty na české straně
o regionální subjekty, na něž jsou delegovány vybrané úkoly	o kontrolori podle č. 16

Zdroj: vlastní zpracování dle programových dokumentů operačních programů

Řídící orgán (ŘO) a Národní orgán (NO)

Na první pohled by se mohlo zdát, že česko-saský program má o jeden orgán „navíc“. Tím orgánem je Národní orgán. De facto tomu tak není, protože v rámci česko-polského programu je tento orgán také definován, i když není zmíněn v programovém dokumentu operačního programu.

Domnělý rozdíl v implementačních strukturách obou programů přeshraniční spolupráce vyplývá ze skutečnosti, že v případě česko-saského programu není Řídící orgán programu na straně České republiky, jako je tomu u česko-polské spolupráce.

Tento kontaktní orgán pro Evropskou komisi, který nese celkovou odpovědnost za program, představuje Saské státní ministerstvo hospodářství, práce a dopravy se sídlem v Drážďanech. Národním orgánem je pak pro českou část dotačního území Ministerstvo

pro místní rozvoj, konkrétně pak Odbor evropské územní spolupráce. Jeho úkolem je poskytovat saskému Řídícímu orgánu součinnost a koordinovat aktivity na území České republiky.

Společným řídicím orgánem česko-polského programu je Ministerstvo pro místní rozvoj. Součinnost na polské straně zajišťuje Ministerstvo regionálního rozvoje Polské republiky jako národní orgán.

Na tomto místě lze dodat, že česko-polský program je jediným programem, kde v roli Řídícího orgánu vystupuje Česká republika. V ostatních případech, podobně, jak to bylo naznačeno u česko-saského programu, je to vždycky subjekt přeshraničního partnera, který tuto úlohu plní.

V rámci programu je tedy zřízen jak Řídící orgán, tak i Národní orgán. Řídící orgán je po dohodě partnerů určen jedním z členských států k řízení operačního programu. Národní orgán je pak ustanoven druhým z partnerů programu k zajištění součinnosti s Řídícím orgánem. Je to jakási prodloužená ruka Řídícího orgánu v druhém partnerském státě, jeho jakýsi zástupce.

Řídící orgán odpovídá za řízení a provádění operačního programu. Jeho úkolům se věnuje článek 60 Obecného nařízení. V kompetenci Řídícího orgánu je podle NSRR nastavení systémů pro oblast řízení a kontroly, realizace, finančních toků, monitoringu, evaluace, certifikace, provádění auditů a delegování činností.

Certifikační orgán (CO) a Auditní orgán (AO)

Platební a certifikační orgán je subjekt určený členským státem proto, aby ověřoval výkazy výdajů a žádosti o platby před jejich odesláním Evropské komisi. Jeho úkoly jsou vyjmenovány v článku 61 Obecného nařízení.

Auditní orgán je podle článku 59 Obecného nařízení odpovědný za ověřování účinného fungování řídicího a kontrolního systému. Jeho úkolům je pak věnován článek 62 Obecného nařízení.

Auditní orgán se nachází v tom partnerském státě, ve kterém má sídlo Řídící orgán. V rámci česko-polského programu, kdy úlohu Řídícího orgánu plní Ministerstvo pro místní

rozvoj, se oba zmiňované orgány nacházejí v České republice a jejich úlohu zastává Ministerstvo financí ČR. Oba orgány jsou tedy součástí téhož subjektu, což není v rozporu s Obecným nařízením.

V rámci Ministerstva financí ČR (MF ČR) plní funkci platebního a certifikačního orgánu odbor Národní fond, který zajišťuje tok prostředků z fondů EU do České republiky pro ty operační programy, jejichž Řídící orgán má sídlo v České republice. Jde tedy pouze o česko-polský operační program. V roli Auditního orgánu je na MF ČR odbor Auditní orgán – Centrální harmonizační jednotka. Centrální harmonizační jednotka centrálně odpovídá za provádění auditů k ověření účinného fungování řídicího a kontrolního systému realizace podpory z fondů EU.

Řídícím orgánem česko-saského programu, jak již bylo výše zmíněno, je Saské státní ministerstvo hospodářství, práce a dopravy. Tento subjekt vystupuje rovněž v roli Certifikačního orgánu. Auditním orgánem je pak Saské státní ministerstvo financí.

Společný technický sekretariát (JTS¹⁶)

Jak už bylo řečeno výše, Společný technický sekretariát pomáhá Řídícímu orgánu, Monitorovacímu výboru a případně i Auditnímu orgánu při plnění jejich povinností. Programový dokument česko-saského programu v souvislosti se Společným technickým sekretariátem uvádí, že právě na JTS je přenesena praktická realizace programu. JTS je zřízen Řídícím orgánem, pracuje z jeho pověření a v úzké koordinaci s ním. Dále spolupracuje se všemi dalšími orgány, které se na programu podílejí.

V JTS pracují zástupci obou států zapojených do programu, což je v souladu se zásadou rovného zacházení a partnerství. S tím souvisí i to, že se v JTS používají oba jazyky členských států daného programu.

Mezi hlavní úkoly JTS patří poskytování informací o programu a jeho propagace, poskytování konzultací žadatelům nebo vedení základní společné informační databáze.

Společný technický sekretariát při Saské rozvojové bance se sídlem v Drážďanech se stará o praktickou realizaci česko-saského operačního programu. V případě česko-polského

---

¹⁶ Joint Technical Secretariat.

programu je to pak Centrum pro regionální rozvoj ČR – Společný technický sekretariát se sídlem v Olomouci.

Regionální subjekty (RS)

Regionální subjekty se na obou stranách programu podílejí na některých činnostech spojených s programem.

V rámci česko-polského programu patří mezi regionální subjekty na české straně jednotlivé kraje dotačního území, na straně Polska pak maršáلكovské úřady příhraničních vojvodství.

Jednotliví zástupci českých a polských regionálních subjektů se zabývají poskytováním informací a podpory potenciálním žadatelům, účastní se hodnocení projektů a spolupracují s dalšími orgány programu.

U česko-saského programu v České republice jako regionální subjekty fungují kraje v rámci dotačního území, resp. jednotlivé krajské úřady krajů spadajících do dotačního území česko-saského programu. V případě partnerského státu to jsou saské odborné resorty.

Tyto regionální subjekty a odborné resorty podporují JTS při posouzení a hodnocení předložených projektových žádostí, jelikož mají příslušné kompetence právě pro posuzování projektů. Kromě toho se tyto subjekty podílejí také na publicitě a poskytování informací o programu, poradenství a přijímání projektových žádostí českých Lead-partnerů (Vedoucích partnerů).

Kontroloři

Dle Nařízení o ERDF si každý členský stát určí kontrolory, kteří jsou odpovědní za ověřování legality a řádnosti výdajů vykázaných každým příjemcem účastnícím se projektu. Tito kontroloři fungují v rámci kontrolního systému, který je každý členský stát povinen si zřídit k ověřování dodání spolufinancovaných výrobků a služeb, správnosti výdajů vykázaných pro operace nebo části operací provedených na jeho území a k ověřování souladu těchto výdajů a souvisejících operací nebo částí operací s pravidly

Společenství a s jeho vnitrostátními pravidly. Tito kontroloři fungují na obou stranách hranice.

Kontrola jimi prováděná pak spočívá v administrativní kontrole, při které jsou kontrolovány doklady a dokumenty předložené příjemcem, a pak také v kontrole fyzické, tedy přímo na místě, když je kontrolována skutečná realizace projektu a její dokladování.

U obou programů na české straně plní funkci kontrolora Centrum pro regionální rozvoj ČR. V případě česko-polského programu na polské straně v roli nezávislých kontrolních orgánů vystupují příslušné subjekty určené Národním orgánem. Na saské straně česko-saského programu přebírá úlohu kontrolora Saská rozvojová banka – dotační banka (SAB).

Saská rozvojová banka – dotační banka neplní jen úlohu kontrolora na saské straně česko-saského programu, je také zprostředkujícím subjektem Certifikačního orgánu, tedy subjektem, na nějž může Řídící orgán delegovat část svých kompetencí.

Monitorovací výbor (MV)

Operační programy jsou monitorovány dle čl. 63 odst. 1 Obecného nařízení, a to Monitorovacím výborem. Jeho úkoly jsou pak definovány v čl. 65 Obecného nařízení.

Každý operační program má svůj Monitorovací výbor (MV), který je zodpovědný za sledování poskytované pomoci a schvalování návrhů na změny příslušného operačního programu. MV dále schvaluje kritéria, podle kterých jsou vybírány projekty určené k realizaci, a sám také doporučuje projekty k realizaci. Podle programového dokumentu česko-saského programu dohlíží Monitorovací výbor především na efektivitu a kvalitu realizace programu.

Spolu s Řídícím orgánem programu zajišťuje MV kvalitu provádění operačního programu. Tyto dva orgány společně monitorují operační program na základě finančních ukazatelů a ukazatelů, které jsou uvedené v operačním programu¹⁷.

---

¹⁷ Ukazatele dle čl. 37 odst. 1 písm. c) Obecného nařízení. Jde o ukazatele, které se vztahují k prioritním osám a jejich konkrétním cílům a lze je kvantifikovat. Pomocí těchto ukazatelů se pak měří pokrok ve vztahu k výchozí situaci a dosahování cílů dané prioritní osy.

Činnost jednotlivých Monitorovacích výborů je upravena v jejich jednacích řádech. Při bližším seznámení se s oběma dokumenty jsou patrné jisté rozdíly mezi porovnávanými operačními programy. Zatímco česko-polskému programu stačí, pokud MV zasedne 2krát až 3krát do roka, MV v rámci česko-saského programu zasedá zpravidla 4krát ročně a v případě potřeby častěji.

Ve skutečnosti se MV česko-polského programu sešel v probíhajícím programovém období celkem 4krát, což dle data konání jednotlivých MV odpovídá časovému intervalu jednou za rok.

Česko-polský program také využil režimu oběžné procedury¹⁸. Poprvé se tak stalo v dubnu a květnu roku 2008. První oběžná procedura se týkala změn v Programovém dodatku a změn v Jednacím řádu Monitorovacího výboru. Dne 10. 6. 2008 proběhla v pořadí již druhá oběžná procedura, kdy bylo schváleno 6 projektů z Fondu mikroprojektů v celkové výši 43 891,9 mil. EUR. V říjnu téhož roku proběhla třetí oběžná procedura, prostřednictvím které bylo schváleno 19 projektů spadajících pod Technickou asistenci, tedy Prioritní osu 4.

Česko-saské grémium zasedlo v průběhu současného programovacího období celkem 9krát. Jednou v roce 2008, 5krát v roce 2009 a zatím 3krát během letošního roku. Oběžné řízení, jak se tomu v případě česko-saského programu říká, nebylo za dobu trvání programu dosud využito.

Členy MV jsou zástupci příslušných řídicích a koordinačních subjektů a partnerů, konkrétně pak například odbory ministerstev, partnerská ministerstva, kraje, obce, nestátní neziskové organizace apod.

3.2.2 Cíle a strategie

Prioritní osy a finanční alokace

Oba programy přeshraniční spolupráce formulovaly k naplnění svých strategických cílů čtyři prioritní osy. Při porovnání s ostatními programy přeshraniční spolupráce, tyto

---

¹⁸ Oběžná procedura neboli oběžné řízení je rozhodnutí Monitorovacího výboru v písemné formě, které probíhá analogicky k regulárnímu postupu. (Jednací řád MV česko-saského programu)

programy – česko-bavorský, česko-rakouský i česko-slovenský program – shodně obsahují po třech prioritních osách. Pokud dáme stranou Technickou pomoc, což je nástroj, který umožňuje realizaci a administraci programů, česko-polský a česko-saský program definuje tři hlavní prioritní osy, ostatní programy přeshraniční spolupráce dvě hlavní prioritní osy.

Z hlediska přesunu finančních prostředků z jedné prioritní osy do druhé a také z praktického hlediska je výhodnější definovat spíše menší počet prioritních os, které by měly širší záběr. Každá prioritní osa má v rámci operačního programu přidělený určitý objem finančních prostředků, jak již bylo uvedeno v textu výše. Přesun finančních prostředků z jedné prioritní osy do druhé je pak možný pouze se souhlasem Evropské komise, přičemž celkový objem finančních prostředků přidělený operačnímu programu se nemění. Také celková procedura je zdlouhavá a náročná, a to jak časově, tak administrativně.

K takovému převodu prostředků mezi prioritními osami došlo v rámci česko-polského operačního programu. Na oficiálních internetových stránkách programu se dne 2. dubna letošního roku objevila zpráva o tom, že Evropská komise schválila převod prostředků ERDF určený pro tento program. (ČR – Polsko, 2010)

Tabulka č. 5: přesun prostředků mezi prioritními osami v rámci česko-polského operačního programu

Oblast podpory	Alokace	Přesun	Po změně
Prioritní osa 1	70 226 990	11 400 000	81 626 990
Prioritní osa 2	79 005 364	-9 400 000	69 605 364
Prioritní osa 3	57 059 430	-2 000 000	55 059 430

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČR – Polsko, 2010)

Jak vypovídá tabulka, Prioritní osa 2 přišla o 9,4 milionu EUR a Prioritní osa 3 o 2 miliony EUR. Prioritní osa 1 tak byla navýšena celkem o 11,4 milionu EUR.

Česko-polský MV schválil realokaci v celkovém objemu 12,4 mil. EUR. Bylo plánováno snížení prostředků v oblastech podpory 2.1, 2.3 a 3.1, a to přibližně o polovinu současného

objemu prostředků. K tomuto snížení mělo dojít ve prospěch oblastní podpory 1.1, 1.3 a 3.2¹⁹.

Z hlediska objemu finančních prostředků je po převodu finančních prostředků mezi jednotlivými prioritními osami v rámci česko-polského programu nejdůležitější prioritní osou Prioritní osa 1 – Posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik, která má nově z ERDF k dispozici 37 % celkových finančních prostředků na tento program. S 32 % prostředků na tento program nadále počítá Prioritní osa 2 a s 25 % pak Prioritní osa 3. U Technické pomoci, tedy Prioritní osy 4, k žádným změnám nedošlo.

Mohlo by se zdát, že lépe si prioritní osy definoval a v rámci nich také lépe rozvrhl finanční prostředky česko-saský operační program, který se dosud nemusel uchýlit k žádosti o přesun finančních prostředků v rámci prioritních os. Tento program však podobná žádost čeká v nejbližších měsících. Řídící orgán česko-saského programu po dohodě s Národním orgánem proto rozhodl o přechodném pozastavení příjmu projektových žádostí do všech oblastí podpory, a to od 5. 5. 2010. Učinil tak z důvodu revize rozpočtu programu. (ČR – Sasko, 2010)

Dne 14. 6. 2010 se v Praze uskutečnilo jednání zástupců České republiky a Svobodného státu Sasko (Záznam jednání mezi ŘO a NO, 2010). Jednání se uskutečnilo za účelem projednání návrhu o přesunu prostředků mezi prioritními osami česko-saského operačního programu. Česká strana vyjádřila souhlas s navrhovaným přesunem v podobě, která byla navržena Řídícím orgánem programu.

Po schválení tohoto návrhu Monitorovacím výborem přijde na řadu Žádost o změnu. Tuto Žádost by měl opět schválit Monitorovací výbor, a to v září tohoto roku. V říjnu pak bude Žádost zaslána Evropské komisi a poté bude zrušeno pozastavení příjmu projektových žádostí.

K přesunu finančních prostředků program přistupuje za účelem splnění cílů programu. Česko-saský program plánuje realokaci v celkovém objemu 9,5 mil. EUR, a to ve prospěch

---

¹⁹ Prioritní osy obou programů, včetně jednotlivých oblastí podpory, jsou pro ilustraci uvedeny v Příloze č. 1 a 2 této práce.

Prioritní osy 1. Plánované snížení prostředků by se mělo týkat Prioritní osy 2 v objemu 7,5 mil. EUR a Prioritní osy 3 v objemu 2 mil. EUR.

Následující tabulka již vychází z pozměňovacího návrhu programového dokumentu a ukazuje konkrétnější návrh přesunu prostředků mezi jednotlivými prioritními osami.

Tabulka č. 6: Návrh přesunu prostředků mezi prioritními osami v rámci česko-saského operačního programu

Oblast podpory	Alokace	Přesun	Po změně
Prioritní osa 1	96 630 626	9 572 068	106 202 694
Prioritní osa 2	62 219 083	-7 500 000	54 719 083
Prioritní osa 3	36 103 419	-2 072 068	34 031 351

Zdroj: vlastní zpracování dle (Pozměňovací návrh programového dokumentu, 2010)

Z hlediska objemu finančních prostředků zůstane po navrhovaném převodu finančních prostředků mezi jednotlivými prioritními osami v rámci česko-saského programu nejdůležitější prioritní osou Prioritní osa 1 – Rozvoj rámcových společenských podmínek v dotačním území, které bude nově z fondu EU k dispozici 51,2 % celkových finančních prostředků na tento program. S 26,4 % prostředků na tento program počítá Prioritní osa 2 – Rozvoj hospodářství a cestovního ruchu a s 16,4 % pak Prioritní osa 3 – Zlepšení situace přírody a životního prostředí. U Technické pomoci k žádným změnám nedošlo.

Výše poskytované podpory

Co se týká výše poskytované podpory, ať už z Evropské unie nebo z úrovně národní, tedy podpory státu, z Programového dodatku operačního programu ČR – Polsko vyplývá, že z ERDF je financováno max. 85 % celkových způsobilých výdajů, ze státního rozpočtu ČR je poskytováno max. 5 % a ze státního rozpočtu Polské republiky (PR) neplyne žádná podpora. To znamená, že prostředky partnerů jsou na české straně žádané v minimální výši 10 %, na polské straně tento podíl činí minimálně 15 % způsobilých výdajů projektu.

Takto určeno je to v případě všech prioritních os s výjimkou Technické pomoci. V jejím případě poskytuje státní rozpočet PR podporu v maximální výši 15 %.

V rámci operačního programu ČR – Sasko mají čeští partneři spolupracující na projektu možnost získat dotaci ze státního rozpočtu ČR, a to maximálně ve výši 5 % způsobilých

výdajů projektu. Saští partneři mohou získat dotaci z tzv. zemských prostředků, a to v maximální výši 15 % způsobilých výdajů projektu.

Předložené projektové žádosti a schválené projekty

Projekty doporučené na MV operačního programu přeshraniční spolupráce ČR – Polsko ke spolufinancování k 30. 6. 2010 pokrývaly zhruba 91,9 % disponibilní alokace česko-polského programu. Ke konci předchozího čtvrtletí přitom pokrývaly zhruba 74,9 % disponibilní alokace programu.

K tomuto je ale nutno dodat, že zpráva o stavu jednotlivých operačních programů Cíle 3 k 30. 6. 2010 uvádí toto procento (91,9 %) s tím, že mu odpovídá 204 schválených a doporučených projektů. Jelikož ale k závěru června 2010 nebylo vydáno žádné další Rozhodnutí o poskytnutí pomoci, resp. nebyla podepsána žádná Smlouva s polskými vedoucími projektovými partnery, platí údaje z minulé monitorovací zprávy.

Vzhledem k obtížné zjistitelnosti podepsaných smluv za všechny programy je dále třeba zmínit, že v případě česko-polského programu jde v případě schválených projektů o projekty, které byly schváleny MV a mají navázané prostředky prostřednictvím Smlouvy mezi Řídícím orgánem a Vedoucím partnerem. To vychází ze skutečnosti, že Řídící orgán a na něj vázané subjekty sídlí v tomto případě v České republice. U ostatních programů jsou smlouvy s Vedoucími partnery uzavírány orgány v zahraničí, a proto schválené projekty představují pouze počty projektů schválených MV.

U česko-saského programu pokrývaly projekty doporučené MV ke spolufinancování k 30. 6. 2010 47,4 % disponibilní alokace česko-saského programu.

K 30. 6. 2010 bylo tedy v rámci operačního programu ČR – Polsko podáno 442 projektových žádostí. U česko-saského programu je k tomuto datu evidováno 205 podaných projektových žádostí.

MV česko-polského programu od počátku období schválil 138 projektových žádostí, MV operačního programu ČR – Sasko za stejnou dobu schválil 111 projektových žádostí.

V případě vztažení schválených projektů k podaným žádostem v rámci jednotlivých programů lze následně na ledacos usuzovat. V níže uvedené tabulce jsou uvedeny výsledky tohoto porovnání.

Tabulka č. 7: Schválené projekty v porovnání s podanými projektovými žádostmi (v %)

	ČR – Polsko	ČR – Sasko
k 30. 6. 2010	31,22	47,64

Zdroj: vlastní zpracování

Česko-polský MV k 30. 6. 2010 schválil 31,22 % podaných projektových žádostí. Naproti tomu je česko-saský program z hlediska tohoto ukazatele úspěšnější, ke stejnému datu vykazuje téměř 48 % schválených projektů.

Z výše uvedeného lze například usuzovat, že v rámci česko-saského programu jsou předkládány kvalitnější projektové žádosti, které vyhovují formálním a obsahovým náležitostem programu. I v případě, že je jednotlivým projektovým žádostem v rámci tohoto programu věnována na zasedáních Monitorovacích výborů větší pozornost, než je tomu u druhého porovnávaného programu, česko-saský program vykazuje vyšší procento schválených projektů z celkového počtu podaných žádostí. Dalo by se tedy říci, že celý proces předkládání a schvalování žádostí je v tomto případě efektivnější.

Proplacené žádosti o platbu

V rámci česko-polského programu byly podle posledních dostupných údajů dosud vyplaceny žádosti celkem za 33 276 tis. EUR, což představuje 15,16 % z celkové alokace tohoto programu. Pro zajímavost lze na základě zprávy o stavu jednotlivých operačních programů Cíle 3 v případě česko-polského programu dodat, že zmíněných 18 787 tis. EUR představovalo nárůst o 329 % oproti konci roku 2009.

U česko-saského programu je podíl vyplacených žádostí podstatně nižší. Dosud byly vyplaceny žádosti za 5 717 tis. EUR. Tento objem prostředků představuje 2,76 % z celkové alokace programu. Dle dostupných údajů došlo k 31. 12. 2009 k vyplacení žádostí v objemu 1 250 tis. EUR. Mezi červnem roku 2010 a koncem roku 2009 lze tedy hovořit také o nárůstu, a to o 357 %. Lze tedy konstatovat, že i česko-saský program se po

rozpačitém začátku (což souvisí s datem vyhlášení programu) začíná rychleji realizovat. Jeho dynamika je ve srovnání s česko-polským programem o poznání vyšší.

Certifikované výdaje

U operačního programu ČR – Polsko bylo podle posledních dostupných údajů certifikováno 24 382 tis. EUR, což představuje 11,11 % z celkové alokace programu.

U česko-saského programu je tento podíl podstatně nižší. Dosud činí certifikované výdaje 354 tis. EUR. Tento objem prostředků představuje 0,17 % z celkové alokace programu. Certifikační orgán česko-saského programu podal první a jedinou žádost Evropské komisi v prosinci roku 2009, a to ve výši právě 354 tis. EUR. V roce 2010 zatím žádná obdobná žádost podána nebyla.

3.2.3 Procedury a kritéria výběru projektů

Procedury a kritéria výběru projektů: ČR – Polsko

U česko-polského programu je praktikován tzv. průběžný příjem projektových žádostí. Vedoucí partneři předkládají projektové žádosti prostřednictvím JTS nebo jeho kontaktních míst, kde jsou projektové žádosti zaevidovány do systému MONIT 7+.

Programový dodatek uvádí, že pokud chce mít Vedoucí partner záruku, že jeho projektová žádost bude projednána na nejbližším zasedání MV, musí tuto žádost předložit nejpozději ve stanoveném termínu.

Pokud do tohoto termínu není podáno více než 100 projektových žádostí, trvá proces jejich posuzování obvykle 18 týdnů. Pokud je jich podáno více než 100, každých dalších 20 projektových žádostí prodlužuje tuto dobu o 1 týden.

Po přijetí a zaevidování projektové žádosti následuje její kontrola. Tuto kontrolu provádí JTS. Kontrola projektových žádostí má dvě roviny, a to rovinu kontroly formálních náležitostí a kontrolu přijatelnosti. Pokud podaná projektová žádost nesplní kontrolu formálních náležitostí, nemůže postoupit ke kontrole přijatelnosti.

Kontrolu formálních náležitostí provádí jeden, popř. dva pracovníci JTS. Kontrolu přijatelnosti provádějí vždy pak dva pracovníci JTS. Výsledky obou kontrol se zadávají do

formuláře příslušného check-listu, který funguje v rámci monitorovacího systému MONIT 7+.

Je-li potřeba cokoli doplnit, JTS k tomu vyzve Vedoucího partnera. Odstranit nedostatky je Vedoucímu partnerovi umožněno pouze jednou. Pokud Vedoucí partner nedostatky neodstraní, je projektová žádost vyřazena z další administrace.

Kontrola projektových žádostí musí být provedena ve lhůtě 8 týdnů, nejpozději však 10 týdnů před zasedáním MV. Pokud kontrola proběhne úspěšně, je projektová žádost zaregistrována JTS do monitorovacího systému. Datum této registrace pak určuje začátek způsobilosti výdajů.

Po kontrole následuje další etapa, a to hodnocení projektové žádosti. Tato etapa má tři dílčí etapy (části):

- o hodnocení kvality projektu,
- o hodnocení přeshraniční spolupráce a
- o hodnocení přeshraničního dopadu.

Míra kvality se na celkovém hodnocení podílí 50 %, přeshraniční spolupráce 20 % a přeshraniční dopad 30 %.

Celkovou odpovědnost za hodnocení míry kvality nese JTS. JTS vyzývá k účasti na tomto hodnocení experty. Počet expertů je stanovován podle příslušného klíče, který je uveden a podrobně popsán v Programovém dodatku.

Hodnocení míry kvality probíhá podle předem stanoveného formuláře check-listu. Projekt v tomto režimu může získat 1 bod v případě nízké úrovně naplnění daného kritéria, 3 body (střední) nebo 5 bodů (vysoká). Irelevantní kritéria ve vztahu k danému projektu jsou hodnocena 0 body. Celkové hodnocení se stanovuje průměrem ze všech kritérií. Hodnocení míry kvality se skládá ze tří částí:

- o experti na straně Vedoucího partnera hodnotí projekt jako celek a mohou udělit max. 20 bodů,

- o všichni partneři ze strany Vedoucího partnera hodnotí dílčí část projektu, a to tu, která je realizována Vedoucím partnerem a
- o expert stanovený partnerem z druhé strany hranice hodnotí tu část projektu, která přináší partnerovi z druhé strany hranice, než je Vedoucí partner.

Hodnocení projektu jako celku tedy může získat max. 20 bodů, individuální části hodnocení pak mohou získat celkem 30 bodů.

Dále se hodnotí přeshraniční spolupráce. Tato část může projektu přinést max. 20 bodů. Jsou stanovena 4 kritéria – společná příprava projektu, společná realizace projektu, společný personál projektu a společné financování projektu, z nichž minimálně 2 musí projekt splňovat. Toto je zahrnuto již v kontrole přijatelnosti. V tomto případě se hodnotí míra spolupráce v dané oblasti. Ta je pak ohodnocena 0 body, 1 bodem, 3 body nebo 5 body.

Poslední součástí hodnocení je hodnocení přeshraničního dopadu, v jehož rámci může projekt získat max. 30 bodů. Boduje se v režimu 1-2-3-4-5 bodů. Přeshraniční dopad hodnotí 3 posuzovatelé – pracovník JTS, který je z druhé země než Vedoucí partner projektu a dále 2 regionální experti, po jednom z každé země programu.

Přehled o hodnocení projektu z hlediska míry kvality, přeshraniční spolupráce a přeshraničních dopadů podává následující tabulka.

Tabulka č. 8: Souhrnné hodnocení projektu v rámci česko-polského programu

Souhrnný výsledek hodnocení	Body
Hodnocení kvality (max. 50 bodů)	
Hodnocení projektu jako celku (max. 20 bodů)	
Hodnocení dílčích částí projektu (max. 30 bodů)	
<i>Hodnocení části projektu na straně Vedoucího partnera</i>	
<i>Hodnocení části projektu na straně partnera</i>	
Hodnocení přeshraniční spolupráce (max. 20 bodů)	
Hodnocení přeshraničního dopadu (max. 30 bodů)	
Celkový počet bodů (max. 100)	

Zdroj: vlastní zpracování dle (OPPS ČR – PR, 2007)

Podkladem pro zasedání MV je pak tzv. ranking list, což je seznam projektů v pořadí podle získaného počtu bodů. MV česko-polského programu jedná pouze o projektech, které překročily danou hranici v podobě předem stanoveného bodového ohodnocení.

Procedury a kritéria výběru projektů: ČR – Sasko

Za proces výběru projektů zodpovídá JTS. JTS také celý proces výběru projektů koordinuje.

V případě česko-saského programu, stejně jako u česko-polského programu, lze projektové žádosti předkládat průběžně. Společný realizační dokument uvádí, že doba jejich zpracování od předložení do oficiální registrace trvá minimálně 8 týdnů.

Po přijetí a zaevidování projektové žádosti následuje posouzení způsobilosti projektové žádosti, které má dvě části, a to posouzení naplnění formálních předpokladů a odborné posouzení.

Posouzení způsobilosti zahrnuje porovnání tištěné verze s projektovou žádostí podanou v elektronické podobě, dále se kontroluje, zda je projektová žádost podepsána oprávněným Vedoucím partnerem či zda je k projektové žádosti přiložena kooperační smlouva podepsaná jednotlivými partnery.

Pokud projektová žádost úspěšně projde posouzením způsobilosti, následuje její odborné posouzení. Předtím je ještě projektová žádost zaregistrována JTS do monitorovacího systému. Datum této registrace pak určuje začátek způsobilosti výdajů.

V případě negativního výsledku uvědomí JTS Vedoucího partnera, který na základě připomínek může projekt doplnit. Poté bude odborné posouzení zopakováno. Nedoplní-li Vedoucí partner nedostatky v projektové žádosti, tato bude z dalšího postupu posuzování vyřazena.

JTS koordinuje proces odborného posouzení projektových žádostí. Do tohoto posouzení jsou zapojeny regionální subjekty na české straně a dále pak příslušné odborné resorty na saské straně.

Odborné posouzení se uskutečňuje ve třech krocích:

- o hodnocení odborné kvality projektu,
- o hodnocení přeshraniční spolupráce a
- o hodnocení přeshraničního dopadu.

Hodnocení přeshraniční spolupráce a hodnocení přeshraničního dopadu česko-saský program nazývá souhrnným názvem „přeshraniční kvalita“. Hodnocení je v jednotlivých fázích zaznamenáváno do příslušných check-listů. Pro všechny kroky je stanoven jednotný bodový systém: přidělení 0 bodů označuje případ, když je dané kritérium irelevantní, popř. je nesplněno, 1 bod je přidělen v případě nízké míry naplnění kritéria, 3 body označují střední míru naplnění kritéria a 5 bodů vysokou míru.

JTS sčítá dosažené bodové ohodnocení v případě odborné kvality projektu a přeshraničního dopadu. Díky této hodnotě je následně projekt zařazen do seznamu projektů, kde mu přináleží určité místo v pořadí ostatních projektů.

Hodnocení odborné kvality projektu je v gesci JTS a probíhá za pomoci regionálních subjektů. Toto hodnocení se skládá ze dvou částí. Část A zahrnuje 5 kritérií, část B 3 kritéria. Celkem lze v této části získat max. 40 bodů. K samotnému bodovému hodnocení lze ještě připojit dvojjazyčný písemný komentář.

V další fázi se hodnotí přeshraniční spolupráce. Jsou stanovena 4 kritéria – společná příprava projektu, společná realizace projektu, společný personál projektu a společné financování projektu, přičemž každý projekt musí získat nejméně u 2 kritérií po jednom bodu. Tato fáze může projektu přinést max. 20 bodů. V případě, že tato kritéria nebudou splněna, MV na to bude zvlášť upozorněn, protože je projekt nutné zamítnout.

Poslední fází odborného posouzení je hodnocení přeshraničního dopadu. Zde je stanoveno 8 kritérií, z nichž je možné v součtu získat 40 bodů. Celkový přehled odborného posouzení podává následující tabulka.

Tabulka č. 9: Souhrnné hodnocení projektu v rámci česko-saského programu

Souhrnný výsledek hodnocení	Body
Hodnocení kvality (max. 40 bodů)	
část A Odborná kvalita – Lead-Partner/tuzemský projektový partner (max. 25 bodů)	
část B Odborná kvalita - zahraniční projektový partner (max. 15 bodů)	
Hodnocení přeshraniční spolupráce (max. 20 bodů)	
Hodnocení přeshraničního dopadu (max. 40 bodů)	
Celkový počet bodů (max. 100)	

Zdroj: vlastní zpracování dle (OPPS ČR – Sasko, 2007)

I v případě hodnocení přeshraničního dopadu lze samotné bodové hodnocení doplnit písemným komentářem vyhotoveným ve dvou jazycích. Regionální subjekty, které v této fázi spolupracují s JTS, dodají své odborné stanovisko, které bude součástí podkladů pro rozhodnutí MV.

Na základě udělených bodů získává každý projekt pořadí v seznamu ostatních projektových žádostí. MV česko-saského programu jedná i o projektech, které získaly nízký počet bodů. Není dána jasná bodová hranice, která musí být překročena, aby o nich jednal MV na svém zasedání.

Na tomto místě lze ještě doplnit, že saské části projektů podléhají zvláštní kontrole, a to kontrole koherence. Tyto části projektů musí být koherentní, tedy v souladu, s příslušnými resortními cíli Svobodného státu Sasko. Zmíněná kontrola se tedy týká pouze národní části – Svobodný stát Sasko, ne celých projektů. Kontrola koherence je specifikem česko-saského programu.

3.2.4 Monitorovací a hodnotící ukazatele

Monitorování a hodnocení stojí na kvantifikovaných ukazatelích (indikátorech). V případě operačních programů přeshraniční spolupráce se opírá o metodiku Evropské komise s tím, že jednotlivé programy zohledňují svá specifika a zakomponovávají je do svých programů v případě nastavování monitorovacích a hodnotících ukazatelů.

Sestavení vhodného systému ukazatelů je pro daný program velice důležité, dalo by se říci, že dokonce klíčové.

Hodnoty ukazatelů jsou stanoveny pro celé programovací období, informace o jejich naplňování pak v rámci jednotlivých programů přinášejí roční zprávy. U každého ukazatele je stanovena výchozí a následně i cílová hodnota, takže roční zprávy referují o tom, do jaké míry se daří přibližovat se stanoveným cílovým hodnotám.

Monitorovací a hodnotící ukazatele mají oba porovnávané programy rozděleny do dvou shodných skupin. Jsou to ukazatele:

- o na úrovni programu (včetně kontextových ukazatelů) a
- o na úrovni prioritních os.

Monitorovací a hodnotící ukazatele: ČR – Polsko

Jako první jsou v rámci česko-polského programu, na úrovni programu, zmíněna 4 kritéria – společná příprava projektu, společná realizace projektu, společný personál projektu a společné financování projektu, z nichž minimálně 2 musí každý projekt splňovat. Toto je zahrnuto již v kontrole přijatelnosti a dále tato kritéria byla zmíněna v předchozím textu, který se týkal procedur a kritérií výběru projektů.

V kontextu monitorovacích a hodnotících ukazatelů jsou tato kritéria posunuta ještě do jiné dimenze. Vzhledem k tomu, že minimálně 2 ze 4 stanovených kritérií musí projekt bezpodmínečně splňovat, vyvstávají 3 možnosti – splnění 2 ze 4 kritérií, 3 ze 4 nebo splnění všech kritérií. U každé ze tří možností je stanovena výchozí hodnota a cílová hodnota, které má být na konci programu dosaženo. V případě většiny ukazatelů lze říci, že se začíná od nuly.

Cílovou hodnotu v případě celkového počtu podpořených projektů představuje 693 podpořených projektů. Tento ukazatel je tedy k 30. 6. 2010 naplněn z 20 %. Ale zpátky ke kritériím. Programový dokument předpokládá naplnění kritérií tak, jak to ukazuje následující tabulka.

Tabulka č. 10: Předpokládaný počet projektů v rámci česko-polského programu splňujících daný počet kritérií

Kritéria	Počet projektů
Splněna 2 ze 4 kritérií	163
Splněna 3 ze 4 kritérií	500
Splněna 4 ze 4 kritérií	30
Celkem projektů	693

Zdroj: vlastní zpracování dle (OPPS ČR – PR, 2007)

V rámci ukazatelů na úrovni programu jsou v programovém dokumentu zmíněny i kontextové ukazatele, které vypovídají o stupni rozvoje daného území. Díky těmto indikátorům je možné sledovat pokroky v rozvoji dotačního území v souvislosti s poskytovanou pomocí.

Program stanovil 3 kontextové ukazatele, které bude během tohoto programovacího období sledovat – HDP na obyvatele, míru nezaměstnanosti a počet obyvatel v dotačním území. U těchto tří ukazatelů není z pochopitelných důvodů stanovena nulová výchozí hodnota. Je zde uvedeno, že HDP na obyvatele je vztaženo k EU-25, výchozí hodnota míry nezaměstnanosti je platná k 30. 9. 2006 a počet obyvatel oblasti ukazuje stav k 31. 12. 2004.

Na úrovni prioritních os jsou pak stanoveny ukazatele vstupu, ukazatele výstupu a ukazatele výsledku.

Ukazatele vstupu představují finanční částky, které byly přiřazeny jednotlivým oblastem pomoci. Předpokládané čerpání těchto částek pak stanovuje finanční plán programu. Tomuto tématu byla věnována pozornost v části zabývající se cíli a prioritními osami.

Co se týká ukazatelů výstupu a výsledku, jsou zde vyjmenovány oblasti, které daný program nejvíce zajímají a které chtějí s ohledem na své zaměření sledovat. U tohoto programu jsou to kromě ukazatelů sledujících rovné příležitosti například ukazatele, které sledují počet projektů zaměřených na spolupráci veřejných institucí nebo počet projektů v oblasti kultury a volnočasových aktivit podporujících spolupráci příhraničních společenství.

Monitorovací a hodnotící ukazatele: ČR – Sasko

Na rozdíl od česko-polského programu jsou zde na úrovni programu stanoveny indikátory vstupu, výstupu a výsledku. Takže to, co česko-polský program sleduje pouze na úrovni prioritních os, monitoruje tento program i na úrovni celého programu.

Indikátory vstupu představují finanční částky, které byly přiřazeny jednotlivým oblastem pomoci. Tomuto tématu byla věnována pozornost v části, která se zabývala cíli a prioritními osami.

V rámci indikátorů výstupu jsou například stanovena 4 kritéria – společná příprava projektu, společná realizace projektu, společný personál projektu a společné financování projektu, z nichž minimálně 2 musí projekt splňovat. Tato kritéria byla zmíněna v předchozím textu, který se týkal procedur a kritérií výběru projektů.

Stejně jako u česko-polského programu, i zde jsou uvažovány 3 možnosti – splnění 2 ze 4 kritérií, 3 ze 4 nebo splnění všech kritérií. Cílovou hodnotu v případě celkového počtu podpořených projektů reprezentuje 622 podpořených projektů. Tento ukazatel je tedy k 30. 6. 2010 naplněn z necelých 18 %. Programový dokument předpokládá naplnění kritérií tak, jak to ukazuje následující tabulka.

Tabulka č. 11: Předpokládaný počet projektů v rámci česko-saského programu splňujících daný počet kritérií

Kritéria	Počet projektů
Splněna 2 ze 4 kritérií	468
Splněna 3 ze 4 kritérií	119
Splněna 4 ze 4 kritérií	35
Celkem projektů	622

Zdroj: vlastní zpracování dle (OPPS ČR – Sasko, 2007)

Indikátor výsledku zobrazuje účinek dotace vzhledem k provedeným investicím. Je zde uveden finanční indikátor, který udává podíl součtu celkových výdajů všech prioritních os a součtu dotačních prostředků všech priorit.

Na tomto místě lze poznamenat, že definované cílové hodnoty se vztahují k roku 2015.

V rámci ukazatelů na úrovni programu jsou v programovém dokumentu zmíněny i kontextové ukazatele. Program stanovil 6 kontextových ukazatelů, které bude během tohoto programovacího období sledovat – rozlohu dotačního území, počet obyvatel, míru nezaměstnanosti, počet přenocování, společné hraniční přechody a rozlohu území Natura 2000. Stejně jako u česko-polského programu, i u těchto kontextových ukazatelů není z pochopitelných důvodů stanovena nulová výchozí hodnota.

Na úrovni prioritních os jsou, na rozdíl od česko-polského programu, stanoveny pouze ukazatele výstupu a ukazatele výsledku. Tyto ukazatele na úrovni prioritních os měří příslušné specifické cíle, jsou zde zohledněna průřezová témata – udržitelnost a rovnost šancí.

3.2.5 Shrnutí

Všechny tři státy účastníci se porovnáváných operačních programů přeshraniční spolupráce mají podobné historické pozadí, potýkají se s obdobnými problémy. Všechny tyto státy jsou součástí Evropy, jsou členy Evropské unie, přesto jsou v rámci svých hranic a na svém území svébytnými národy, které se od sebe v mnoha směrech odlišují.

Tyto odlišnosti se pak prostřednictvím programových partnerů promítají do nastavení parametrů operačních programů přeshraniční spolupráce. A to i v případě, že jsou tito partneři povinni respektovat nařízení Evropské unie, která představují jakýsi rámec, v jehož intencích jsou účastníci programů přeshraniční spolupráce nuceni se pohybovat.

Co se týká orgánů zřízených v rámci obou srovnávaných operačních programů, lze říci, že se od sebe programy příliš neliší. Je to dáno tím, že kompetenční rámec těchto orgánů na obou stranách hranic vychází z Obecného nařízení a Nařízení o ERDF.

V případě použití analogie k právu lze říci, že v oblasti hmotné, tedy oblasti, která stanoví, jaká práva a povinnosti komu náležejí, se implementační struktury jednotlivých porovnáváných programů neliší. Pokud existují přece jen nějaké rozdíly, lze je spatřit v oblasti procesní, kde se liší postupy (procedury), které jsou pro uplatnění stanovených práv a povinností u jednotlivých orgánů užívány. Například proces schvalování projektových žádostí se liší s ohledem na procesní předpisy i tradice, zvyklosti, ale také zkušenosti jednotlivých partnerských států programu. Dále je možné říci, že se do procesní

oblasti ve velké míře promítají právě specifické charakterové a osobnostní rysy zúčastněných svébytných národů.

Počet definovaných prioritních os je u obou programů přeshraniční spolupráce shodný. V části práce, která se tomuto tématu věnovala, byl tento počet srovnáván i s ostatními operačními programy spadajícími do této kategorie. Ze srovnání vyplývá, že v rámci česko-polského a česko-saského programu fungují čtyři prioritní osy, zatímco u ostatních programů přeshraniční spolupráce byly nastaveny pouze tři prioritní osy. Tyto ostatní programy zatím nebyly nuceny přikročit k převodu finančních prostředků mezi prioritními osami na rozdíl od obou porovnávaných. Česko-polský program už převod uskutečnil, česko-saský program se chystá podat žádost Evropské komisi.

Dále je k této oblasti možné říci, že česko-polský program je na tom lépe z hlediska dosahovaných a vykazovaných hodnot. Má před česko-saským programem značný náskok, pokud jde o výši dosaženého procentního podílu schválených projektů z celkové disponibilní alokace, v počtu předložených žádostí v rámci programu, v počtu schválených projektů, v objemu prostředků proplacených žádostí o platbu a také v objemu certifikovaných výdajů programu. Jediné, v čem česko-saský program vyniká z hlediska dosažených a vykázaných hodnot, je úspěšnost na poli schvalování projektů. Česko-saský program vykazuje vyšší procento schválených projektů oproti podaným žádostem programu. Výše uvedené je zpracováno v následující tabulce.

Tabulka č. 12: Srovnání česko-polského a česko-saského programu z hlediska dosažených a vykázaných výsledků k 30. 6. 2010

	ČR-Polsko	ČR-Sasko
Procentní podíl disponibilní alokace v případě schválených projektů	75%	47%
Předložené projektové žádosti	442	233
Schválené projekty	138	111
Schválené projekty k podaným projektovým žádostem (v %)	31,22	47,64
Proplacené žádosti o platbu	15,16%	2,76%
Certifikované výdaje	11,11%	0,17%

Zdroj: vlastní zpracování

Co se týká výše poskytované podpory, rozdíl lze nalézt v oblasti spolufinancování z národních zdrojů partnerských států. Zatímco u česko-polského programu mohou projekty na polské straně získat podporu ze státního rozpočtu PR jen v případě Prioritní osy 4 – Technické pomoci, a to v maximální výši 15 % celkových uznatelných výdajů projektu, u česko-saského programu taková možnost existuje ve shodné maximální výši, avšak v případě všech prioritních programů. Tato dotace plyne z tzv. zemských prostředků Svobodného státu Sasko. Pro rekapitulaci, projekty v rámci obou programů mohou na české straně získat ze státního rozpočtu ČR vždy maximálně 5 % uznatelných výdajů projektu.

U obou programů funguje průběžný příjem projektových žádostí. U obou se nejprve provádí kontrola formálních náležitostí a poté kontrola přijatelnosti. Stejně tak mají oba programy tři fáze odborného hodnocení, a to hodnocení kvality projektu, hodnocení přeshraniční spolupráce a hodnocení přeshraničního dopadu. Rozdíl je pouze v tom, jakou váhu té které fázi přiřkládají. U česko-polského programu má největší váhu kvalita projektu. Česko-saský program taktéž přiřkládá kvalitě velkou váhu, ale stejnou, jakou přiřkládá také přeshraničnímu dopadu.

V případě monitorovacích a hodnotících ukazatelů sledují oba programy ukazatele na úrovni programu a na úrovni prioritních os.

V rámci ukazatelů na úrovni programu mají oba programy stanovená 4 kritéria, z nichž minimálně 2 musí splňovat každý projekt. Vzhledem k této podmínce mohou nastat tři možnosti. Každý z programů uvádí předpokládané cílové hodnoty, a to jak z hlediska celkového počtu schválených a realizovaných projektů, tak i z hlediska naplnění těchto kritérií. Zatímco česko-polský program předpokládá, že nejvíce projektů bude spadat pod možnost „3 ze 4“, česko-saský program se drží spíše při zemi s předpokladem nejvíce projektů v kategorii „2 ze 4“.

Ukazatele předpokládaného cílového počtu projektů v rámci česko-polského programu je k 30. 6. 2010 naplněn z 20 %, u česko-saského programu pak z 18 %.

U kontextových ukazatelů, prostřednictvím nichž program sleduje rozvoj svého území, česko-polský program definoval tři ukazatele, česko-saský program šest ukazatelů. Dva ukazatele, míra nezaměstnanosti a počet obyvatel v dotačním území, se shodují. Česko-polský program, na rozdíl od česko-saského, dále sleduje HDP na obyvatele. Česko-saský program se navíc ještě zabývá počtem přenocování v dotačním území, společnými hraničními přechody a rozlohou území Natura 2000.

Jak vyplývá z této práce, každý z programů je vystavěný na rozdílných základech. To se samozřejmě odráží i na nastavení obsahových a administrativních parametrů daného programu. Každý program je nastaven s ohledem na vytyčené mantinely tak, aby odpovídal potřebám jednotlivých partnerů programu, a to jak z hlediska platné legislativy, tak i v jiných oblastech.

Z hlediska oblasti hmotné jsou nastavené parametry do jisté míry určeny nařízeními direktivně, partnerské státy tak nemají v této oblasti tolik prostoru k vlastní iniciativě. Naproti tomu v oblasti procesní, kde jim prostor poskytnut je, nastavené parametry ovlivňuje celá řada faktorů. Tyto faktory pak mají na dané nastavení větší či menší vliv. Záleží na tom, jaké postavení a zkušenosti mají partnerské státy, které jsou součástí programu, nebo na povaze zúčastněných svébytných národů v rámci státních hranic partnerských států, na jejich zvycích, tradicích atd.

Tyto prvky jsou pak natolik specifické a natolik výrazným způsobem zasahují do obsahu jednotlivých programů, že nelze jednoznačně říci, který z programů je nastaven lépe.

Jak vyplývá ze samotné komparace obou programů, česko-polský program dosahuje lepších kvantitativních výsledků. To však nic nevypovídá o kvalitativní stránce tohoto programu. Vzhledem k tomu, že se tato práce nezabývala konkrétními projekty, není známa jejich náročnost, ani věcná náplň či jejich kvalita.

Z výše uvedeného srovnání lze usuzovat, že česko-polský program upřednostňuje naplňování kvantitativních ukazatelů, zatímco česko-saský program se orientuje na kvalitu projektů. To dokládá i skutečnost, že česko-polský program má v polovině probíhajícího programovacího období vázáno více jak 90 % alokovaných prostředků programu. Naproti tomu dosud vázané prostředky česko-saského programu časově odpovídají fázi, ve které se současné programovací období nachází. Toto konstatování je možné podpořit faktem, že česko-saský program je při výběru projektů daleko pečlivější, zodpovědnější, jednotlivým projektům věnuje větší pozornost. Navíc zde mají šanci uspět i projekty, které v předběžném hodnocení získaly malý počet bodů.

3.3 Doporučení pro následující programovací období 2014 – 2020

Současné programovací období se nachází ve své polovině a Evropská unie už se pomalu připravuje na to příští. Probíhají nejrůznější jednání a semináře, jejichž cílem je získat podněty pro stanovení a následně i přijetí reálných opatření, která se týkají budoucnosti kohezní politiky. Česká republika v tomto ohledu nezůstává pozadu. Projevilo se to i v průběhu českého předsednictví.

V současné době zatím není jasné budoucí zaměření kohezní politiky, zároveň není jasná budoucnost ESF a v návaznosti na něj také budoucnost Cíle 2. Je diskutováno možné vyčlenění ESF z kohezní politiky. Zastáncem tohoto kroku je předseda Barroso. Naproti tomu země V4 jsou pro udržení ESF v rámci kohezní politiky EU. V případě vyčlenění ESF z kohezní politiky může dojít ke zrušení Cíle 2 – Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Podle zástupců EK bude jeho úloha postupně snižována, o jeho zrušení by mohlo být uvažováno po roce 2020. (Zpráva ze zahraniční služební cesty, 2010a)

V souvislosti s přípravou programovacího období 2014 – 2020 se však nemluví pouze o zaměření kohezní politiky, budoucnosti jejích cílů a nástrojů, ale také o nastavení, které má v gesci Evropská komise. Vzhledem k evropské územní spolupráci se jedná o podobu řídicích a kontrolních systémů a také o pravidla, jimiž se budou muset jednotlivé programy řídit.

Na semináři INTERACT – Evropská územní spolupráce 2014 – 2020 (Zpráva ze zahraniční služební cesty, 2010b), který se konal na přelomu května a června 2010 se kromě strategií diskutovalo o managementu a kontrole. Vzhledem k tomu, že Evropská unie volá po zjednodušení a zefektivnění kohezní politiky EU, se diskutovalo především o zamezení duplicit při vykonávání svěřených úkolů a vzájemné součinnosti orgánů implementačních struktur při přípravě a řízení operačních programů.

Podle České republiky (Rámcová pozice ČR v budoucnosti kohezní politiky EU, 2009) by mělo posilování ekonomické a sociální soudržnosti v Evropské unii a snižování zaostalosti méně vyspělých oblastí zůstat základním cílem budoucí kohezní politiky. Klíčová je právě přidaná hodnota kohezní politiky, která spočívá v podpoře méně vyspělých regionů a členských států EU.

Je více než žádoucí, aby Evropská unie i nadále podporovala ty státy a regiony, které na financování vlastního rozvoje samy nestačí. Hlavním úkolem kohezní politiky by i nadále mělo být snižování disparit mezi státy a regiony a vytváření předpokladu pro harmonický rozvoj Evropské unie jako celku. Konvergence méně vyspělých států k těm vyspělejším je důležitým předpokladem rozvoje Evropské unie, má nezanedbatelný vliv na jeho míru a dynamiku.

Podle České republiky by se kohezní politika EU měla i v budoucnu soustředit na ty prorůstové aktivity, které povedou k reálné konvergenci. Z toho důvodu je pro zachování nejvýznamnějšího cíle kohezní politiky, tj. cíle Konvergence. To samozřejmě souvisí s postavením České republiky v rámci Evropské unie. Česká republika a ostatní nově přijaté země v hojné míře participují na podpoře, kterou poskytuje EU právě prostřednictvím cíle Konvergence. Tento cíl by měl být zachovaný i s ohledem na ekonomickou krizi, která se promítla do celé řady oblastí života členských států EU a v mnoha ohledech významně ovlivnila předpoklady týkající se budoucího programovacího období.

Oproti minulým programovacím obdobím došlo k významné redukci počtu cílů kohezní politiky. Otázkou v souvislosti s příštím programovacím obdobím je, zda zůstanou stávající cíle zachovány a s jakým objemem finančních prostředků. V současné době se názory na tuto problematiku a vůbec na budoucí podobu kohezní politiky různí.

Podle České republiky by neměly být opomíjeny ani druhé dva cíle platné pro současné programovací období. Česká republika nehodlá podpořit vznik nových cílů, nicméně je připravena zaujmout postoj ve prospěch zachování současného cíle zaměřeného na evropskou územní spolupráci ve všech jejích podobách, a to s ohledem na to, že se jedná o podstatný doplněk hlavního cíle kohezní politiky.

V souvislosti s evropskou územní spoluprací a s výše zmíněným zjednodušením a zefektivněním kohezní politiky EU se nabízí otázka, jak k tomu do budoucna přispěje Evropské seskupení pro územní spolupráci (ESÚS).

Podle Nařízení č. 1082/2006 (Nařízení o ESÚS, 2006) je cílem ESÚS usnadnit a podpořit přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráci mezi jeho členy, a to za účelem posílení hospodářské a sociální soudržnosti. Je důležité zdůraznit, že ESÚS má dle tohoto

nařízení právní subjektivitu, stává se tedy v okamžiku vzniku právnickou osobou. To znamená, že tato seskupení mohou zřizovat vlastní orgány a hospodařit na základě vlastního rozpočtu.

V souvislosti s ESÚS vyvstává řada otázek, jejichž zodpovězení by poskytlo klíč k tomu, zda jsou tato seskupení pro územní spolupráci opravdu přínosem, či spíše naopak. Je zde otázka zřízení vlastních orgánů, financování seskupení a v návaznosti na to také finanční odpovědnosti, dále pak svěřených kompetencí a oblastí působnosti. Nabízejí se i otázky týkající se kontroly činnosti vzniklých seskupení a plnění jejich rozpočtu. Důležité také je, jak se toto všechno promítne do praxe, v jaké podobě, s jakým účinkem a s jakou efektivitou.

Jistou vypovídací hodnotu má i fakt, že seskupení, jehož by byl český subjekt členem, dosud nevzniklo. Na druhou stranu je třeba doplnit, že na podzim roku 2010 by mělo dojít k založení prvního sdružení s tím, že v roli jednoho z partnerů by měl být Moravskoslezský kraj. Mezi partnerské regiony by měl dále patřit Žilinský samosprávný kraj, Slezské vojvodství a Opolské vojvodství. (Moravskoslezský kraj, 2010)

V případě, že bude evropská územní spolupráce, a potažmo i přeshraniční spolupráce, figurovat i v příštím programovacím období, se nabízejí některá doporučení, která by mohla pomoci celý proces přípravy a posléze i realizace jednotlivých operačních programů zjednodušit a zefektivnit.

Z vyjádření zástupců EK vyplývá, že mají do budoucna v úmyslu více provázat čerpání prostředků z politiky soudržnosti s dosaženými výsledky. Podmínkou dalšího čerpání prostředků jednotlivými členskými státy by mělo být splnění stanovených cílů a závazků. (Zpráva ze zahraniční služební cesty, 2010a)

Oba porovnávané programy mají pro probíhající programovací období definovány čtyři prioritní osy s tím, že lze hovořit o třech hlavních v rámci každého programu. Česko-polský program tak oproti minulému programovacímu období jednu prioritní osu přidal, česko-saský program má naopak oproti minulému období o prioritní osu méně.

Z hlediska přesunu finančních prostředků z jedné prioritní osy do druhé a také z praktického hlediska by bylo výhodnější, kdyby programy pro příští období definovaly

spíše menší počet prioritních os, které by tím pádem měly širší záběr. Jelikož má každá prioritní osa v rámci operačního programu přidělen určitý objem finančních prostředků, nebyl by celkový objem prostředků tolik rozmělněný. Tím by se snížila pravděpodobnost, že v průběhu programovacího období bude nutné žádat o přesun finančních prostředků z jedné prioritní osy do druhé, což je možné pouze se souhlasem Evropské komise. Taková procedura je zdlouhavá a administrativně náročná.

Ostatní tři operační programy přeshraniční spolupráce definovaly kromě technické pomoci dvě prioritní osy, které vycházejí z cílů daného programu. Na rozdíl od obou porovnávaných programů u žádného z ostatních tří zatím nevznikla potřeba žádat o převod prostředků mezi prioritními osami.

Dále by bylo vhodné, aby pro příští programovací období byl vytvořen jednotný rámec definující strukturu výkaznictví. Reporty by měly obsahovat předem nastavené parametry, aby bylo možné ukazatele v rámci jednotlivých operačních programů přeshraniční spolupráce navzájem srovnávat.

Evropská unie i jednotlivé členské státy volají po zjednodušení a vyšší efektivitě programovacího a implementačního procesu. A právě vytvoření jednotného rámce reportingu by bylo dobrým základem pro zjednodušení a zefektivnění procesu.

Nejde pouze o snížení reportingového zatížení řídicích orgánů vůči Evropské komisi, což je jedno z mnoha opatření, která chce Česká republika prosadit do příštího programovacího období. Jde i o to, aby bylo jasně definované, co a v jaké podobě je třeba vykazovat.

V současné době reporty na úrovni jednotlivých programů obsahují některé rozdílné parametry, což znemožňuje jejich porovnání, a to i v rámci jednoho programu z hlediska nekonzistence vykazovaných údajů za dílčí období. Stejně tak je třeba, aby reporty, pokud pocházejí z více zdrojů v rámci jednoho operačního programu, nabízely stejné výstupy. Není možné, aby tři různé reporty obsahující stejné parametry, vykazovaly rozdílné dílčí hodnoty, i když se ukazatele v agregované podobě shodují.

Dalším tématem, které by mělo být prodiskutováno v souvislosti s budoucím obdobím, je revize kvantifikovaných ukazatelů, resp. revize jejich nastavení za účelem zjištění jejich smysluplnosti pro daný program.

Řada cílových hodnot těchto ukazatelů je značně naddimenzována. Už nyní je jasné, že se těmito předpokládaným cílovým hodnotám skutečnost na konci současného období ani vzdáleně nepřiblíží. Každý program si například stanovil cílový počet projektů. Počet schválených projektů k 30. 6. 2010, tedy v polovině současného programovacího období, nepřesahuje ani u jednoho z porovnávaných programů 20 % cílové hodnoty. Otázkou je vyhodnocení splnění či nesplnění cílových hodnot kvantifikovaných ukazatelů a následně pak důsledky, které z tohoto vyhodnocení pro jednotlivé operační programy vyplynou. Proto je důležité stanovit, zda, v jaké podobě a v jaké výši by se tyto ukazatele měly promítnout do příštího programovacího období.

Pokud jde o samotné porovnávané programy, česko-polský program by měl věnovat větší pozornost jednotlivým projektům. Jednání Monitorovacího výboru tohoto programu se v souvislosti s počtem projednávaných a následně schválených projektů jeví jako nedostatečná, a to zejména v porovnání s časovým fondem těchto jednání.

Česko-saský program by měl uvažovat o zařazení ukazatele „HDP na obyvatele“ mezi kontextové ukazatele, a to nejen z důvodu možné komparace s ostatními programy. HDP jako ukazatel se používá pro určování výkonnosti ekonomiky států, HDP na obyvatele se používá ke srovnávání, je to tedy vhodné i pro porovnávání operačních programů.

Závěr

Přeshraniční spolupráce má v Evropě dlouhou tradici. Myšlenka na spolupráci příhraničních regionů vznikla již po 2. světové válce. Lidi k tomu vedla prostá touha po odstranění bariér v podobě hranic, které jako jizvy hyzdily tvář Evropy, které ji rozdělovaly. Motivem bylo odstranění bariér mezi státy a potlačení negativních faktorů spojených s okrajovou polohou příhraničních regionů. Lidé z obou stran hranice se spojili, aby společnými silami řešili společné problémy.

Právě příhraniční regiony vykazovaly a stále vykazují jistá specifika, která významně ovlivňují dynamiku jejich rozvoje. Přestože existují jisté výjimky, obecně lze říci, že se tyto regiony vyvíjely spíše směrem k periferním, strukturálně slabým oblastem, které mají oproti zbytku území řadu handicapů, se kterými se musejí dnes a denně potýkat. A právě přeshraniční spolupráce jim v tomto směru poskytuje nemalou pomoc a podporu.

Od vzniku přeshraniční spolupráce uplynulo více jak půl století a přeshraniční spolupráce, jedna z forem evropské územní spolupráce, která funguje v rámci kohezní politiky Evropské unie, je dnes v souvislosti s postupujícím procesem evropské integrace velmi aktuálním a často diskutovaným tématem. Přeshraniční spolupráce za dobu své existence prošla celou řadou kvantitativních i kvalitativních změn. Vyvíjí se však neustále a je nutné, aby se s ohledem na cíle a strategie Evropské unie jako celku v co největší míře přizpůsobila aktuální situaci jednotlivých států, které se jí účastní, a zohlednila jejich potřeby a požadavky.

Tato práce si v úvodu vytyčila cíl – na základě nastavení administrativních a obsahových parametrů porovnat česko-polský a česko-saský operační program přeshraniční spolupráce, a zjistit, v rámci kterého z těchto dvou operačních programů jsou zmíněné parametry nastaveny lépe. Na základě tohoto srovnání a získaných poznatků o programech pak měla být formulována doporučení týkající se nastavení parametrů obou programů pro následující programovací období 2014 – 2020.

Doporučení formulovaná na základě této práce mají přispět k efektivnějšímu nastavení implementačních struktur, a tím i k efektivnějšímu systému implementace programů a potažmo i jednotlivých projektů, což samozřejmě může mít velmi pozitivní vliv na

zjednodušení jednotlivých administrativních úkonů, a to jak na úrovni realizace, tak především na úrovni přípravy.

Ze samotného srovnání obou programů vyplynulo, že nelze jednoznačně říci, který z programů je nastaven lépe, a to hned z několika důvodů. Každý z programů stojí na rozdílných základech, což se samozřejmě v nastavených parametrech programu musí nutně projevit. Dále je každý program nastaven s ohledem na vytyčené mantinely tak, aby odpovídal potřebám jednotlivých partnerů programu, a to jak z hlediska platné legislativy, tak i v jiných oblastech. Nastavené parametry také ovlivňuje celá řada faktorů, které mají větší či menší vliv podle toho, v jakém postavení se partnerské státy nacházejí, podle povahy lidí žijících v dotačním území atd.

Komparace obou programů dále ukázala, že česko-polský program dosahuje lepších kvantitativních výsledků. Vzhledem k tomu, že se tato práce nezabývala konkrétními projekty, nedisponuje výpovědí o kvalitativní stránce tohoto programu.

Ze srovnání je také patrné, že česko-polský program upřednostňuje naplňování kvantitativních ukazatelů, zatímco česko-saský program nepřikládá kvantitativním ukazatelům takovou váhu a spíše se orientuje na kvalitu projektů. To dokládá i skutečnost, že česko-polský program má v polovině probíhajícího programovacího období vázáno více jak 90 % alokovaných prostředků programu. Naproti tomu dosud vázané prostředky česko-saského programu časově odpovídají fázi, ve které se současné programovací období nachází. Toto konstatování je možné podpořit faktem, že česko-saský program je na první pohled při výběru projektů daleko pečlivější, zodpovědnější a jednotlivým projektům věnuje větší pozornost. Navíc zde mají šanci uspět i projekty, které v předběžném hodnocení získaly malý počet bodů.

Fakt, že nelze určit, který z programů je z hlediska obsahových a administrativních parametrů nastaven lépe, však nebránil ve formulaci doporučení pro programovací období 2014 – 2020.

Na základě provedeného srovnání byla formulována tato obecná doporučení:

- o definování spíše menšího počtu prioritních os,
- o vytvoření jednotného rámce reportingu a

o revize kvantifikovaných ukazatelů.

Pokud jde o samotné porovnávané programy, česko-polský program by měl věnovat větší pozornost jednotlivým projektům a česko-saský program by měl uvažovat o zařazení ukazatele „HDP na obyvatele“ mezi kontextové ukazatele.

Literatura

- [1] DOČKAL, V.: Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: Růžový oblaček a hrana reality. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav. 2005. 140 str. ISBN 80-210-3751-2.
- [2] HEŘMANOVÁ, E.: Socioekonomická integrace euroregionů a příhraničních regionů České republiky prostřednictvím Společného fondu malých projektů. In Kolektiv autorů. Euroregiony, státní správa a samospráva. 1. vydání. Praha: Ústav geoniky AV ČR. 2005. 118 str. ISBN 80-86407-08-X.
- [3] CHWALBA, A.: Polsko 1989 – 2008: Dějiny současnosti. 1. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK). 2009. kapitola Polsko v NATO a v Evropské unii. 254 str. ISBN 978-80-7325-185-7.
- [4] KADEŘÁBKOVÁ, J.: Historické aspekty přeshraniční spolupráce v ČR. In Kolektiv autorů. Euroregiony, státní správa a samospráva. 1. vydání. Praha: Ústav geoniky AV ČR. 2005. 118 str. ISBN 80-86407-08-X.
- [5] NETOLICKÝ, V.: Euroregiony. 1. vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s. v edici EUPRESS. 2007. 75 str. ISBN 987-80-86754-78-9.
- [6] ŘEZNÍK, M.: Stručná historie států - Polsko. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Libri. 2002. 228 str. ISBN 80-7277-129-9.
- [7] ŘEZNÍK, M.: Stručná historie států - Sasko. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Libri. 2005. 196 str. ISBN 80-7277-275-9.
- [8] WOKOUN, R.: Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Oeconomica. 2003. 326 str. ISBN 80-245-0517-7.
- [9] WOKOUN, R. – MALINOVSKÝ, J. – DAMBORSKÝ, M. – BLAŽEK, J. a kol.: Regionální rozvoj (Východiska regionálního rozvoje, regionální politiky, teorie, strategie a programování). 1. vydání. Praha: Linde. 2008a. 475 str. ISBN 978-80-7201-699-0.
- [10] WOKOUN, R. – ČERVENÝ, M. a kol.: Ekonomika v prostoru – svět, střední Evropa, EU, OECD, ČR. 1. vydání. Praha: Linde. 2008b. 189 str. ISBN 978-80-7201-698-3.

Internetové zdroje

- [1] BusinessInfo.cz - Oficiální portál pro podnikání a export [online]. Hospodářský profil spolkové země Svobodný stát Sasko. 2010 [citováno 2010-05-15]. URL: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/nemecko/hospodarsky-profil-freistaat-sachsen/1000636/50094/>>.
- [2] Centrum regionálního rozvoje ČR [online]. Předvstupní programy. 2010a [citováno 2010-05-15]. URL: <<http://www.crr.cz/cs/programy-eu/predvstupni-programy/>>.
- [3] Centrum regionálního rozvoje ČR [online]. Mapa česko-polského dotačního území. 2010b [citováno 2010-07-15]. URL: <<http://www.crr.cz/cs/programy-eu/obdobi-2007-2013/cil-3-evropska-uzemni-spoluprace/op-preshranicni-spoluprace/opps-cr-polsko/>>.
- [4] Centrum regionálního rozvoje ČR [online]. Mapa česko-saského dotačního území. 2010c [citováno 2010-07-15]. URL: <<http://www.crr.cz/cs/programy-eu/obdobi-2007-2013/cil-3-evropska-uzemni-spoluprace/op-preshranicni-spoluprace/opps-cr-sasko/>>.
- [5] CZ-PL Cíl 3/Cel 3 2007 – 2013 [online]. Oficiální stránky česko-polského programu. 2010 [citováno 2010-07-15]. URL: <<http://www.cz-pl.eu/novinky.html>>.
- [6] Ziel 3 / Cíl 3 Ahoj sousede. Hallo Nachbar. 2007 – 2013 [online]. Oficiální stránky česko-saského programu. 2010 [citováno 2010-07-15]. URL: <<http://www.ziel3-cil3.eu/cs/programm/index.html>>.
- [7] Fondy Evropské unie [online]. Programy 2007 – 2013. 2010a [citováno 2010-05-15]. URL: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013>>.
- [8] Fondy Evropské unie [online]. Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika. 2010b [citováno 2010-07-15]. URL: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/3b41b560-6b6c-4a29-bf1b-4a6e3c0be20e/OP-Preshranicni-spoluprace-Ceska-republika---Polsk>>.
- [9] Fondy Evropské unie [online]. Přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Sasko. 2010c [citováno 2010-07-15]. URL: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/Cil-3-na-podporu-preshranicni-spoluprace-2007--20>>.

- [10] Regional Policy - Inforegio [online]. Regional Territorial Co-operation. 2009 [citováno 2010-07-15]. URL: <http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/index_en.htm>.
- [11] Jetmar, M.: Programové dokumenty politiky hospodářské a sociální soudržnosti v České republice v programovém období 2007 – 2013. URBANISMUS A ÚZEMNÍ ROZVOJ [online]. 1/2007 [citováno 2010-05-15]. URL: <<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2569>>.
- [12] Sbírka zákonů a mezinárodních smluv, aplikace Ministerstva vnitra [online]. Madridská úmluva. 1980 [citováno 2010-05-15]. URL: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=2000&typeLaw=mezinarodni_smlouva&what=Rok&stranka=3>
- [13] Ministerstvo financí České republiky [online]. Phare. 2010 [citováno 2010-05-15]. URL: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/pom_eu_ukonprogr_phare.html>.
- [14] Moravskoslezský kraj [online]. Evropské seskupení pro územní spolupráci a Moravskoslezský kraj. 2010 [citováno 2010-08-05]. URL: <http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/cooperation_0209.html>.
- [15] Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. Polsko. 2010 [citováno 2010-05-15]. URL: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/polsko/index.html>.
- [16] Ministerstvo pro místní rozvoj [online]. Národní strategický referenční rámec. 2007 [citováno 2010-07-15]. URL: <<http://www.mmr.cz/Strukturalni-fondy/Programovaci-obdobi-2007-2013/Koncepce-Strategie/Narodni-strategicky-referencni-ramec>>.
- [17] Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007 – 2013. 2007 [citováno 2010-07-15]. Schváleno 4. října 2007. URL: <<http://www.cz-pl.eu/programovy-dokument.html>>
- [18] Association of European Border Regions [online]. Practical Guide to Cross-border Co-operation. 2000 [citováno 2010-05-15]. URL: <http://www.aebr.net/publikationen/pdfs/lace_guide.cz.pdf>.

[19] Programový dodatek – Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007 – 2013. 2007 [citováno 2010-05-15]. Verze 4. Schváleno 23. září 2009. URL: <<http://www.cz-pl.eu/programovy-dodatek.html>>

[20] Programový dokument Cíl 3 / Ziel 3 Programu na podporu přeshraniční spolupráce 2007 – 2013 mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko v rámci Cíle „Evropská územní spolupráce“. 2007 [citováno 2010-05-15]. Verze z 18. 10. 2007. URL: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/Cil-3-na-podporu-preshranicni-spoluprace-2007---20/Dokumenty>>

[21] Ministerstvo pro místní rozvoj [online]. Rámcová pozice ČR k budoucnosti kohezní politiky EU. 2009 [citováno 2010-05-15]. URL: <<http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=7d2be865-c5fc-413a-88e6-ea59d14a2679>>.

[22] Společný realizační dokument k programu Cíl 3 / Ziel 3 na podporu přeshraniční spolupráce 2007 – 2013 mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko v rámci Cíle „Evropská územní spolupráce“. 2009 [citováno 2010-05-15]. Verze z 6. 5. 2009. URL: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/Cil-3-na-podporu-preshranicni-spoluprace-2007---20/Dokumenty>>

Ostatní zdroje

[1] Evropská charta hraničních a přeshraničních regionů přijata 20. 11. 1995.

[2] HORÁČEK, J.: Přeshraniční spolupráce a euroregiony (5RE431). LS 2008/2009.

[3] Monitorovací výbor Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007 – 2013: Jednací řád. Schválen na prvním zasedání Monitorovacího výboru dne 11. prosince 2007 v Hradci Králové. Příloha č. 2 Operačního manuálu OPPS ČR – PR, verze 3.

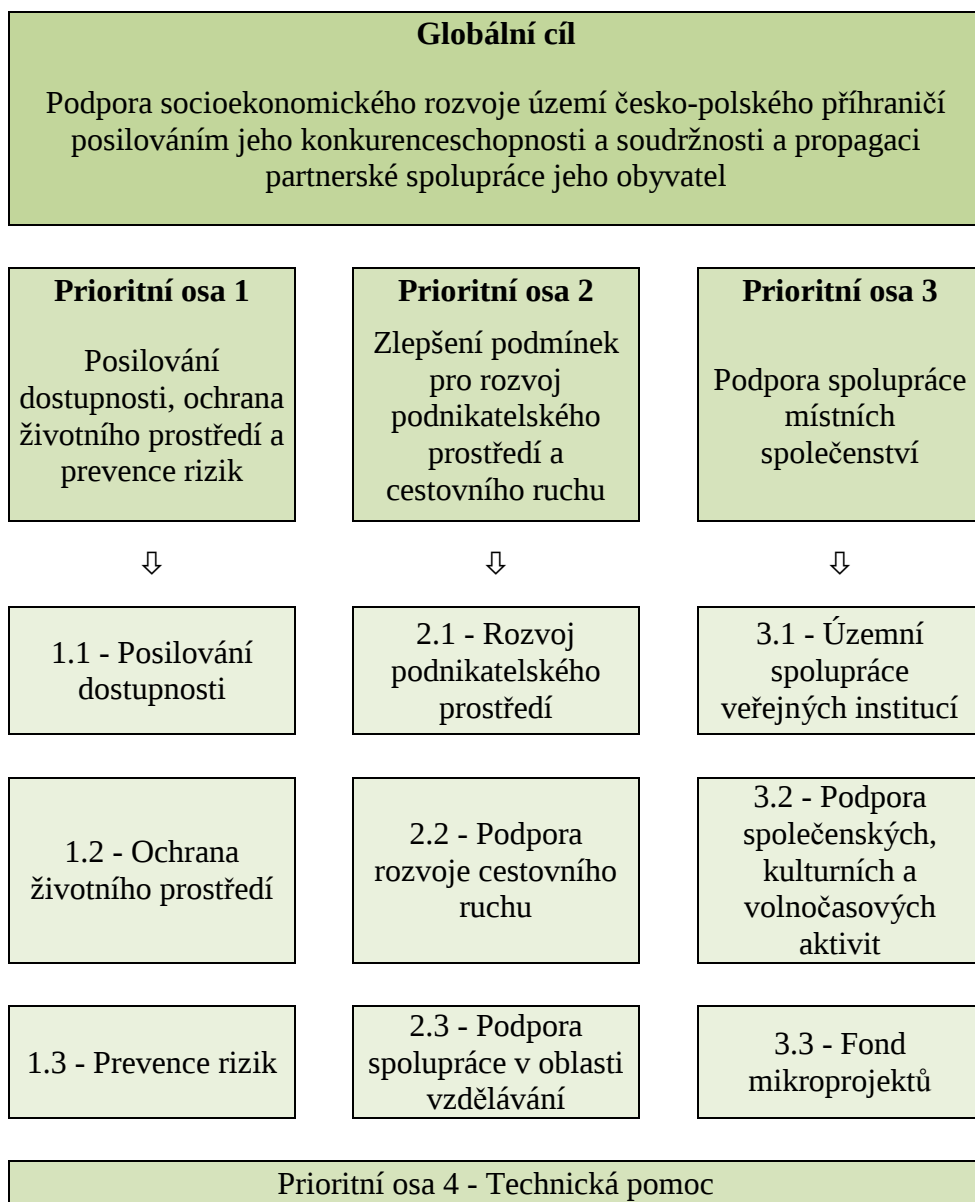
[4] Jednací řád Monitorovacího výboru pro realizaci společného Programu Cíle 3 / Ziel 3 na podporu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko 2007 – 2013 v rámci cíle „Evropská územní spolupráce“ z 29. 10. 2007.

- [5] Měsíční monitorovací zpráva březen 2010. Stav jednotlivých operačních programů Cíle 3 k 31. 3. 2010. MMR 2010.
- [6] Měsíční monitorovací zpráva červen 2010. Stav jednotlivých operačních programů Cíle 3 k 30. 6. 2010. MMR 2010.
- [7] Nařízení Evropského parlamentu a rady (ES) č. 1080/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999.
- [8] Nařízení rady (ES) č. 1082/2006 ze dne 5. července 2006 o evropském seskupení pro územní spolupráci (ESÚS).
- [9] Nařízení rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999.
- [10] PĚLUCHA, M.: Regionální struktury České republiky a Evropy (5RE400). ZS 2008/2009.
- [11] Programový dokument Cíl 3 / Ziel 3 Programu na podporu přeshraniční spolupráce 2007 – 2013 mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko v rámci Cíle „Evropská územní spolupráce“ – Pozměňovací návrh. Návrh ze dne 4. srpna 2010.
- [12] ŠÍP, E. – ŠPÁDA, K.: Iniciativa Společenství INTERREG IIIA: Rekapitulace Iniciativy Společenství INTERREG IIIA v České republice v letech 2004 – 2006. 1. vydání. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006. 72 str.
- [13] Záznam jednání mezi Řídícím a Národním orgánem programu na podporu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko Cíl 3 2007 – 2013 dne 14. 6. 2010 v Praze. MMR 2010.
- [14] ČÁSTEK, M. – GREGOR, J.: Zpráva ze zahraniční služební cesty ze dne 30. 7. 2010. Konzultace v Evropské komisi k budoucnosti politiky soudržnosti a k budoucím alokacím. Interní materiál. MF ČR 2010.

[15] DOUBRAVOVÁ, K.: Zpráva ze zahraniční služební cesty ze dne 3. 6. 2010. Účast na semináři INTERACT – Evropská územní spolupráce 2014 – 2020. Interní materiál. MF ČR 2010.

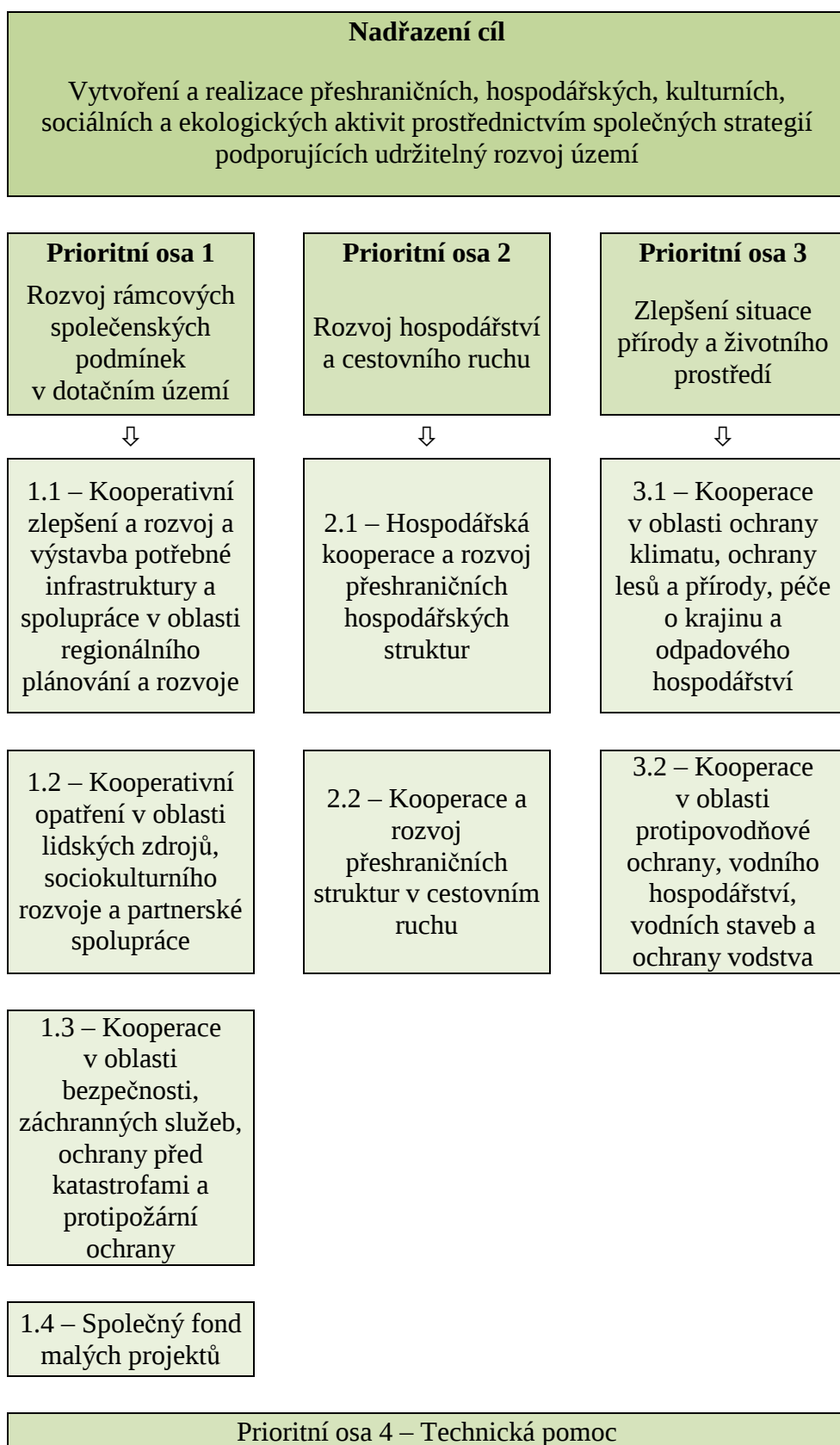
Přílohy

Příloha č. 1: Přehled obsahové realizace prioritních os OPPS ČR-PR

Zdroj: vlastní zpracování dle (OPPS ČR – PR, 2007)

Příloha č. 2: Přehled obsahové realizace prioritních os OPPS ČR-Sasko

Zdroj: vlastní zpracování dle (OPPS ČR – Sasko, 2007)